

Iš Maskvos konferencijos daug nesitikima

BBC, III. 5. JAV užs. reik. ministras gen. G. Marshall išskrido į Maskvą. Kovo 6 d. jis sustojo Paryžiuje ir tarėsi su Prancūzijos prezidentu V. Auriol. Čia prie jo prisijungė gen. Clay, JAV okupacinės zonos Vokietijos karinis gubernatorius.

Susirinkusiems jį palydėti žurnalistams Vašingtono aerodrome jis pasiskelbė, kad Maskvos pasitarimai bus ypatinai sunkūs. Šių derybų nepasiekimas gali turėti rimtą ir toli siekiančių pasekmių. Maskvoje turės būti apibrėžti būsimosios taikos principai. Šis klausimas yra esminis reikšmės pokario tautų gyvenimui. Jis pareiškė viltį, kad dėl Austrijos taikos sutarties Maskvoje bus galima susitarti, kadangi Londono pasitarimuose toli pažengta priekiu.

LENKIJOS IR SSSR SUSITARIMAS
BBC, III. 6. Kovo 5 d. Varšuvoje ir Maskvoje paskelbtas susitarimo tekstas tarp abiejų kraštų. Lenkijos vyriausybė gauna 7 mil. svarų paskolą, už kurią pirks ginklų, gautų vokiečių laivų ir riedmenų.

Anglies ekspertas iš Lenkijos ir SSSR bus sumazintas pusiau ir bus grąžinti Lenkijos piliečiai, kurie dėl karo veiksmų buvo evakuoti į Sov. Sgą.

Šią sutartį pasirašė Lenkijos vyriausybės min. pirm. Cierankiewicz.

BENESAS PRIEŠ JUNGTTINES EUROPOS VALSTYBES

Praha, DPD, III. 3. Rysium su įvykstančia Maskvos konferencija, Čekoslovakijos prezidentas pareiškė, kad Vokietijos dar negalima politiškai suorganizuoti. Ji šiuo momentu taip pat negalinti vaidinti kokio nors vaidmens Europinėje sistemoje.

Jis taip pat griežtai kritikavo Churchillio planą sukurti Jungtinių Europos valstybių federaciją. Benesas pareiškė, kad daugumas Europos valstybių šiam planui esančios priešingos. Joks planas neturėtų pritarimo, kuriame nedalyvautų Sov. Sga ir kuris galėtų būti įrankiu prieš Sov. Sgą.

SUMNER WELLES APIE VOKIETIJOS TAIKOS SUTARTĮ

Vašingtonas, DPD, III. 3. Buvęs JAV užs. reikalų ministerijos paskretorius S. Welles pareiškė, kad Europoje ir pasaulyje taip ilgai nebus taikos, ligi nebus išspręstas Vokietijos klausimas.

Jo nuomone, Vokietijos taikos sutartį privalėtų turėti šiuos pagrindinius punktus: 1) tam tikrų strateginių punktų ilgalaikė tarptautinė ginkluota kontrolė, 2) politinė decentralizacija, kaip to teisingai reikalauja Prancūzija, ir įkūrimas atskirų politiškai savarankių valstybių ir 3) pastovi tarptautinė kontrolė tų Vokietijos kasyklų ir pramonės įmonių, kurios praityje Vokietijos centre vyriausybę įgalino pradėti karus.

GRAIKIJA REIKALAUJA KIPRO

Atenai, DPD. Graikijos parlamente su didausiu manifestacijomis buvo priimtas reikalavimas, kad Kipras būtų jungtas į Graikiją. Manoma, kad draugiškos Graikijos ir Anglijos vyriausybės derybos turėtų ateityje sutvarkyti Kipro problemą.

Lenkijos komunistų, kova su socialistais

Rinkimai Lenkijoje praėjo Rytų demokratijos metodu: ko valdžia norėjo, tai ir atsiekė. Pasivirė, kaip p. Radkiewicz (gudas komunistas, kominternas įsakymų vykdytojas) savo veiklą plečia po rinkimų. Šikart stabtelėmus komunistų kova su lenkais socialdemokratais, t. y. su PPS, aišku, prieš karininiu terminu apibrėžiant. Iš istorijos perspektyvos žvelgiant, tarp PPS narių matomi žymūs Lenkijos rasytojai, pvz., St. Zeromski, A. Strug ir kt. mokslininkai ir kt. sričių darbuotojai. PPS narių ilgą laiką buvo ir J. Pilsudskis, bet jis, jo paties žodžiais, priėmęs stotį vardu Nepriklausomybė, iš PPS traukė išilgo. Be PPS pagalbos Pilsudskis nebūt atlikęs 1926 m. perversmo. Už tą pagalbą „atsidėdamas“ Pilsudskis PPS vadus sukūdo ir Brastos tvirtovę, bet idėjos vistik nepalausė, ji (ta idėja) pergyveno Pilsudskį ir, kaip teigia socialistai tremtiniai, pergyveno ir dabartinius, irgi sezoninius, Lenkijos vadus. Tarp kita ko, objektyvumo vardu galima pridurti, kad Vilniaus krašto lietuviai 1920–1939 m. būvyje, ypač prieš pat nematytą ultimatumą, užtūrimo ir širdies susilaukė iš PPS pusės. Bet tai jau kita tema.

Oficialiai PPS sausio 19 d. rinkimuose dalyvavo tik su visu „demokratiškai“ (skaičiuojant komunistinių) partijų bloku. Čia su PPS išėjo taip, kaip ir su anekdotu žinomu, kuris, sugautas arklio pavogės, pareiškė: „Jr aš — ne aš, ir arklys — ne mano“. Egziliuotis lenkų vyriausybės D. Britanijoje premjeru yra senas PPS narys T. Arciszewski, bet jis taipgi su dabartiniu, rinkimuose dalyvavusiu, PPS tiek turi bendrą, kiek telysavo su kaltinamuoju. Jau 1945 m. pradžioje Osobka-Morawski (niekad tikruoju partijos nariu

NORVEGIJOS PARLAMENTAS ATMETE SOVIETŲ REIKALAVIMUS
BBC, III. 4. Iš Oslo pranešama, kad Norvegijos parlamentas kovo 3 d. posėdyje 101 balsu prieš 11 atmetė Sov. Sgos reikalavimus Spiebergene leisti įkurti sovietų karines bazes. Parlamentui nutarime sakoma, kad Norvegijos vyriausybė gali tartis su Sov. Sga dėl Spiebergeno problemos — sutvarkymo, bet ne dėl karinių bazių įsteigimo.

NAUJA BRITŲ POLITIKA TREMTINIŲ ATZVILGIU

Pagal naujas instrukcijas visi neregistruojant DP Britų zonoje Vokietijoje ir Austrijoje būsia įjungti į vokiečių ūkį ir darbo atzvilgiu pavesti vokiečių Arbeitsamt'ų priežiūrai.

Baltų Centrinės Tarybos posėdis su Mil. Gov. ir UNRRA atstovais šiuo svarbiu klausimu įvyksta š. mėn. 6 d.

ANKIETOS ĮKURDINIMO REIKALU

Kontrolinės Komisijos PW and DP skyrius, bendradarbiaujant Tarptautiniam Pabėgėlių Komitetui (IGCR), yra paruošę įkurdinimo anketas visiems registruotiems DP (Resettlement record). Naujoji anketa atstos dabartines DP 2 kortele. Joje, be asmens

žinių, bus dar šie skyriai: 1) pageidavimas grįžti į tėvynę, 2) užsiėmimo klasifikacija, 3) trys pageidaujami įkurdinimui kraštai pirmumo eile, 4) piniginiai ištekliai, 5) šeimos sveikatingumas ir kt. mažesnes reikšmes klausimai. Ankietos sudaromos per UNRRA, o dirbantiesiems už stovyklos ribų — atitinkamose darbovietėse.

Baltų Centrinė Taryba buvo smulkiai apie naujas anketas painformuota š. m. vasario mėn. 26 d. Šiuo metu ruošiami ankietos ir jų užpildymo instrukcijų lietuviški tekstai, kuriuos paskelbsime kitame „Lietuvių Žodžio“ numeryje.

Kartu buvo pabrėžta, kad šios anketos sudarymas anaiptol nereikia greitų emigracijos galimybių, kadangi dar nė vienas kraštas didesniai DP skaičiumi įkurdinti nėra davęs nei lėšų, nei sutikimo.

Panašios ankietos, spėjama, būsia sudaromos ir amerikiečių zonoje.

OKIO KOMISIJA EUROPAI

Lake Success, DPD, III. 3. JT ūkio ir socialinių reikalų taryba sudarė Europos ūkinę komisiją. Ji rūpinsis suplanuoti išgiurauti Europos valstybių atstatymą.

Romos moterys protestuoja, kad nuo 1946 m. negauna pirkty kruopų ir kit. miltų gaminių (DPD — A. F. P.)

Pasirašyta Prancūzijos-Anglijos santarvės sutartis

Kovo 4 d. nepaprastos svarbos politinis aktas buvo užantspauduotas Dunkirk magistro grūvėsiuose. Čia pasirašė vienybės sutartį Anglijos užs. reik. ministras Bevinas ir Prancūzijos užs. reik. ministras Bidault.

Jau kovo 1 d. Anglijos Parlamente Bevinas pranešė, kad netrukus Prancūzija ir Anglija pasirašys karinį sutarimą. Šis jo pranešimas Parlamente buvo džiaugsmingai sutiktas. Tą pat dieną ir tuo pat metu Prancūzijos užs. reikalų ministras Bidault savo parlamente pranešė, kad Prancūzija ir Anglija pasirašys vienybės sutartį. Ir Prancūzijos parlantas šį pranešimą sutiko džiaugsmingai. Kaip Anglijos taip ir Prancūzijos spauda ministrų pranešimus gyvai sveikino, reikšdama viltį, kad šis susitarimas bus kertinis akmuo pastovios taikos pastate. Britų liberalų dienraštis „Manchester Guardian“ pareiškė, kad Bevinas pranešimas apie vienybės sutarties sudarymą tarp abiejų kraštų yra pats džiaugsmingiausias nuo pat Bevinio ministeriavimo pradžios. Abi valstybės jau nuo praėjusių metų stengėsi pasirašyti šį susitarimą. Tačiau ligi nebuvo išrinktas nuolatinis parlantas, tas darbas sunkiai vyko. Dabar Prancūzijos — Anglijos karinis ir ūkinis susitarimas yra įvykęs faktas.

Būdingas dalykas, kad šis lemtingas susitarimas buvo pasirašytas ne tik istoriniame Dunkirk uoste, iš kurio 1940 metais evakuavosi paskutiniai britų ekspedicinio korpuso daliniai, bet ir tuo, kad jis pasirašytas Bevinui esant pakeliui į Maskvą.

Štai keletas šio susitarimo būdingesnių nuostatų, kaip juos pateikia britų radijas. Sutarties galiojimo laikas — 50 metų. Šis susitarimas neprieštarauja Prancūzijos — Sov. Sgos ir D. Britanijos — Sov. Sgos esantiems susitarimams. Naujoji sutartis yra paremta JT Chartos dvasia. Abi valstybės pasizada viena kitą remti trečiosios valstybės užpuolimo atveju. Sutartyje ypatingas dėmesys atkreipiamas į Vokietiją. Abi valstybės pasizada tuo pradėti pasitarimus ir aktyvius veiksmus, jeigu jos būtų Vokietijos užpuoltos arba grėstų Vokietijos užpuolimas. Sutartyje yra ir ūkiniai nuostatai. Pagal juos abi pasirašiusios valstybės pasizada remti viena kitos ūkį, kad būtų galima pakelti pasirašiusių kraštų piliečių gerovę.

Abiejų valstybių užsienio reikalų ministrai po pasirašymo pasakytose kalbose pabrėžė, kad šis susitarimas nėra koks nors formalumas, nes iš tikrųjų dvasinis susitarimas tarp abiejų kraštų galioja jau išties šimtmečius. Tai esanti tąsa nerąšytos sutarties. Bevinas pareiškė, kad jis nedarys neapgalvotų veiksmų, o dirbs kantriai, kad pasiektų pastovią taiką. Į šią sutartį nereikia žiūrėti kaip į Vakarų valstybių bloko kūrimą. Reikia manyti, kad Sov. Sga tai puikiai turėtų suprasti. Vokiečiams jis priminė, kad labai norėtų, jog vokiečiai vieną kartą ant visados suprastų, jog karas yra prastas „verslas“. Šis susitarimas yra raktas ir garantija būsimoms sutartims su visomis valstybėmis, kurios trokšta pastovios taikos.

Šio susitarimo pasirašymo proga Prancūzijos prez. V. Auriol pasveikino Anglijos karalių Jurgį VI, dabar viešintį Pietų Afrikoje. Beviną į Dunkirk atlydėjo krašto gynbos ministras Aleksanderis, o Bidault — buvęs min. pirmininkas p. Reynaud ir min. pirmininko pavaduotojas komunistų partijos vadas Terez.

-MASKVOJE — BEVINO LAUKIA

SUNKUS DARBAS

Su nepaprastu įtempimu laukta Maskvos konferencija prasidėjo kovo 10 d. Sov. Sgos sostinėje jau atlikti visi baigiamieji pasirengimai. Ši konferencija vyks naujai baigtuose moderniuose aviacijos pramonės rūmuose. Prie jų baigimo karštingiausiai dirbo inžinieriai darbininkai. Šie namai yra už Maskvos centro viename priemiestyje. Kovo 4 d. į Maskvą atvyko pirmieji britų delegacijos atstovai.

Gen. Clay ir gen. Robertson vieno pasitarimo metu britų zonoje. Kaip žinoma, gen. Clay nuo kovo 15 d. perima JAV karo gubernatoriaus pareigas (DPD Stachelscheid).

JAV KARO MINISTRAS UŽ STIPRIĄ AMERIKĄ

DPD, New York. JAV karo ministras Petersonas, kalbėdamas atsargiai, nurodė, kad pagal gynybos programą Amerika privalo turėti stiprią kariuomenę. Jis pasisakė už privalomąją karo tarnybą, pareiškdamas, „kad mes negalime suteikti Amerikai tinkamo stiprumo, jeigu mūsų armija bus tik popierijė“. Pagal planą nuo š. m. liepos mėn. Amerikos kariuomenėje privalo būti 1.070.000 vyrų, iš jų 400.000 aviacijoje. Daugumas šios ka-

Prieš prasidedant šiai konferencijai, kovo 1 d. Anglijos Žemumiuose Rūmuose Bevinas padarė pareiškimą apie Anglijos užsienio politiką ir apie būsimąją Maskvos konferenciją. Jis pareiškė, kad D. Britanija Maskvoje stengsis sutvarkyti Austrijos reikalus. Tačiau svarbiausias reikalas lies Vokietija. Jo nuomone, 66 mil. žmonių Europos viduryje negali būti palikti vargingame krašte. Šiam jo pareiškimui

Prancūzijos prezidentas Vincent Auriol

mui parlamentas karštai pritarė. Tačiau iš kitos pusės Europa yra reikalinga saugumo. Nėra tikra, ar Vokietija po dviejų karų ir dviejų pralaimėjimų iš tiesų žino šio pralaimėjimo pasekmes. Vokietija savo politiką rėmė karu. Dėl to didžiosios valstybės dės pastangų, kad išlygintų prieštaravimus, kurie galėtų leisti Vokietijai vėl atgimti.

Anglijos politika siekia, kad Vokietijoje būtų tokia sistema, kuri galėtų užtikrinti laisvės, teikiama būsimosios konstitucijos. Bet praeis daug laiko, ligi tai bus galutiniai pasiekta. Bevinas baigė savo kalbą pareiškdamas: „Aš tikiuosi, kad D. Britanija negali daug iš mūsų laukti Maskvos konferencijoje. Prieš mus stovi baisūs sunkumai. Mes, gal būt, pergyvename didžiausius ūkinius trūkumus, kuriuos kada nors pasaulis yra pažinęs.“

Kovo 4 d. Bevinas pasirašė Prancūzijos — Anglijos vienybės sutartį, specialiu traukiniu, kurį davė Prancūzijos vyriausybė, išvyko į Maskvą. Kelionėje, kuri užtruko 6 dienas, jis sustojo Briuselyje, Berlyne, Varšuvoje ir Lietuvoje Brastėje. Berlyne prie jo delegacijos prisijungė gen. Robertsonas, britų okupacinės zonos gubernatoriaus pavaduotojas.

Korespondentai praneša, kad JAV užs. reikalų ministras Marshallis vydamas į Maskvą, gal būt, sustos Paryžiuje, kur aptars abu kraštus dominuojančius klausimus. Jis norės sužinoti galutiną Prancūzijos pažiūrą Vokietijos taikos sutarties klausimu.

Amerikos katalikų vyskupai remia BALF vaju

Amerikos katalikų vyskupai savo metiniame suvažiavime Vašingtone pasisakė ir į nuo karo nukentėjusios ir tebekenčiančios lietuvių tautos reikalus ir vienbalsiai nutarė paremti Bendro Amerikos Lietuvių Fondo vaju, įteikdami 10.000 dol.

Amerikos vyskupų administracinės tarybos pirmininkas Arkiv. John T. McNicholas (iš Cincinnati, Ohio), atsiuntė BALF pirmininkui Kun. Dr. Juozui B. Končiui tokio turinio laiską: „Brangus Kun. Končiūs:

„Man labai malonu pranešti, kad Amerikos Katalikų Vyskupų Administracinė Taryba (N. C. W. C.) savo metiniame susirinkime vienbalsiai nutarė užgirti vaju, kurį Jūsų organizacija planuoja vesti 1947 metų Sausio ir Vasario mėnesį.

„Mes visi jautriai žinome, kokias didėles kančias Lietuvos žmonės yra išgyvenę per karą ir pokariniais metais. Mums yra žinomi neapsakomi sunkumai ne tik pasilikusių žmonių Lietuvoje besitartinčių armijų akių vaizdoje, bet taip pat ir tūkstančių tų, kurie pabėgo nuo tų armijų ir dabar yra tarp išvietintų asmenų Vokietijoje, Austrijoje ir kitose Europos šalyse.

„Vyskupai išreiškia savo didžiulį pasigėrėjimą ir įvertinimą kilnių pastangų, kurias jūs ir jūsų bendradarbiai Bendrame Amerikos Lietuvių Salpos Fonde esate atlikę tūkstančių Lietuvos kenčiančių žmonių ir vaikų kančioms ir sunkumams palengvinti. Vyskupai su malda reiskia vilties, kad Visagalis Dievas ir toliau laimins jūsų pastangas.

„Mes reikiame vilties, kad savo vajuje jūs suvalausite visų amerikiečių dosnios paramos. Mes tikime, kad jūs ir toliau pagelbėsite kenčiantiems žmonėms, nežinant kaip didelės sunkybės galėtų būti ateityje.

„Tegu būna suteikta gausi palaima visiems, kurie yra dosnūs kilniai krikščioniškai Lietuvos šaliai.

„Ištikimai Jūsų Kristuje, John T. McNicholas, Cincinnati Arkivyskupas.“

TERORO VEIKSMAI PALESTINOJE

Kovo mėn. 1 d. Palestinoje sukrėtė nauji sprogimai. Tą dieną buvo įvykdyti 8 žydų teroristų pasikėsinimai, kurių metu žuvo 19 ir sužeista 23 žmonės. Jų tarpe britų karių ir policijos tarnautojų. Po sprogimų slapstysis žydų teroristų organizacijos Irgum Zwei Leumi siųstuvai pranešė, kad įvykdė teroro veiksmus, atskydami į žydų neįsileidimą į Palestiną.

Didžiausias pasikėsinimas buvo įvykdytas prieš britų karininkų klubą Jeruzalėje, atstatyto metu žuvo 16 žmonių, o 15 buvo sužeista. Kiti atentatai buvo nukreipti prieš britų karo laivyno parką Haifoje, buvo nuplautos elektros tiekimo kabelis, padėtos minos ant kelių ir pn.

Po šių žydų teroro veiksmų beveik visoje Palestinoje paskelbta apsiaustis padėtis. Tose vietose žydams uždrausta išeiti iš namų, sustabdytas bet koks auto, telefono, telegrafo ir pašto susisiektis ir t. t. Tik kelias valandas per dieną yra leidžiama nueiti į maisto produktų krautuves. Kariuomenės ir policijai yra įsakyta žaudyti be įspėjimo, kurie nevykdys šių griežtų įsakymų. Pabrėžiama, kad šie veiksmai nėra nukreipti prieš žydų bendruomenę, bet tik prieš teroristus ir jie bus stengiamasi išrauti su šaknimis iš Palestinos žemės.

Kovo 2 ir 3 d. taip pat buvo įvykdyta mažesnių teroro aktų, kurie nepareikalavo žmonių aukų. Jų metu buvo sužeisti keli britų kariai.

GRAIKIJOJE SUIMAMI KOMUNIS-

TAI

BBC kovo 4 d. pranešė, kad Atenuose buvo suimta 500 komunistų ir kariojo sparno žmonių. Sakoma, kad jie turėtų ryšio su organizacija, kuri verbavo žmones į banditų gaujas, rėmė jas ginklais ir priešinasi vyriausybės įsakymams. Jų tarpe suimti 6 EAM organizacijos nariai. Šie suėmimai padarėti naujajam Graikijos saugumo ministrai pradėjus eiti savo pareigas. Jis stengsis sunaikinti organizacijas, kurios remia sukilėlių gaujų veikimą.

Graikijoje paskutinėmis dienomis sukilėliai puolė daugelį kaimų Graikijos Bulgarijos pasienyje, nužudė žandarų ir išsivėdė įkaitų. JT tyrinėjimo komisija tebedirba Graikijoje. Apie jos veikimą nepaduodama jokių smulkmenų.

JAV užs. reikalų ministras Marshallis kovo 3 d. pareiškė, kad Amerika gyvai domisi Graikijos reikalu. Šis reikalas yra toks svarbus, kad pats prezidentas pranešė apie priemones, kurių JAV imsis Graikijai padėti. Čia turima galvoje finansinė pagalba Graikijai.

Jau kovo 2 d. britų laikraščių korespondentai iš Vašingtono pranešė, kad Amerika sutiks padėti Graikijai tuo atveju, jeigu britai ten paliks savo kariuomenę ilgesniam laikui. Sakoma, kad britų prašymas padėti Graikijai Amerikoje sutiktas palankiai.

A. B.

Amerikos katalikų vyskupai remia BALF vaju

Amerikos katalikų vyskupai savo metiniame suvažiavime Vašingtone pasisakė ir į nuo karo nukentėjusios ir tebekenčiančios lietuvių tautos reikalus ir vienbalsiai nutarė paremti Bendro Amerikos Lietuvių Fondo vaju, įteikdami 10.000 dol.

Amerikos vyskupų administracinės tarybos pirmininkas Arkiv. John T. McNicholas (iš Cincinnati, Ohio), atsiuntė BALF pirmininkui Kun. Dr. Juozui B. Končiui tokio turinio laiską: „Brangus Kun. Končiūs:

„Man labai malonu pranešti, kad Amerikos Katalikų Vyskupų Administracinė Taryba (N. C. W. C.) savo metiniame susirinkime vienbalsiai nutarė užgirti vaju, kurį Jūsų organizacija planuoja vesti 1947 metų Sausio ir Vasario mėnesį.

„Mes visi jautriai žinome, kokias didėles kančias Lietuvos žmonės yra išgyvenę per karą ir pokariniais metais. Mums yra žinomi neapsakomi sunkumai ne tik pasilikusių žmonių Lietuvoje besitartinčių armijų akių vaizdoje, bet taip pat ir tūkstančių tų, kurie pabėgo nuo tų armijų ir dabar yra tarp išvietintų asmenų Vokietijoje, Austrijoje ir kitose Europos šalyse.

„Mes reikiame vilties, kad savo vajuje jūs suvalausite visų amerikiečių dosnios paramos. Mes tikime, kad jūs ir toliau pagelbėsite kenčiantiems žmonėms, nežinant kaip didelės sunkybės galėtų būti ateityje.

„Tegu būna suteikta gausi palaima visiems, kurie yra dosnūs kilniai krikščioniškai Lietuvos šaliai.

„Ištikimai Jūsų Kristuje, John T. McNicholas, Cincinnati Arkivyskupas.“

GRAIKŲ SUKILĖLIAI APMOKOMI JUGOSLAVIJOJE

DPD, Atenai. Graikų žinių agentūra praneša, kad tyrinėjimo komisijai vienas Elaso organizacijos karininkas pareiškė, jog nuo karo pabaigos graikų karininkai apmokomi Biegrado karo akademijoje. Karininkas pareiškė, kad prieš pabėgdamas iš Jugoslavijos jis matė graikų komunistus, kurie Monastir mieste, pietinėje Jugoslavijoje, turėjo savo būstinę. Karišrios organizacijos Elaso nariai ten gauna politinį ir karinį apmokymą, o tam tikras karininkų skaičius lanko Biegrado karo akademiją.

STALINAS ATSISTATYDINO Į KARO MINISTRO PAREIGŲ

Moskva, DPD, III. 3. Maskvos radijas praneša, kad marš. Stalinas atsistatydino iš karo ministro pareigų. Jis atsistatydinimas priimtas, o jo vietoje paskirtas gen. Bulganinas.

— DPD, Oslo. Šių metų liepos 22 d. Stockholme prasidės krikščioniškojo jaunimo konferencija, kurioje dalyvaus 1500 atstovų iš 62 tautų.

Tremtinių, problemos

TOLI NUO TĖVYNĖS

Tokia antrastė „Die Welt“, Hamburgo nepartinis laikraštis, dėl Dir Sholto Douglas paskelbtų pranešimų, kad visi DP turės būti įtraukti į darbo procesą dar čia Vokietijoje, vasario 22 d. v. damajame rašo:

Prieš stovyklose gyvenančius prievartą išvežtose — DP — vokiečių tautoje išsivystė didėjantis priešiškas. Badas išaukio pavydą. Faktas, kad DP iš UNRRA šaltinių žymiai geriau gyvena, negu vokiečių gyventojai, buvo viena nepasitenkinimo priežasčių. Jų nepakankamas įtraukimas į gamybos procesą ir pasikartoję išsiskilimai prieš civilinius gyventojus tik didino abipusį priešinimą.

Tačiau pirmiau, negu ką nors pasmerkti, reikia pažinti jo tikrąją būklę. DP padėtis vokiečių tautai didžiulį dalimi tebeapsiliko nežinoma. DP buvo prieš savo norą Hitlerio darbo įstaigų atgabenti į Vokietiją. Čia jie buvo priversti dirbti pigius masinius darbus, kartais pakenciamomis, bet žymia dalimi nepakankamomis maisto normomis. Jie atvyko kaip karo belaisviai arba kaip KZ kaliniai į Vokietiją ir iš pačių pagrindų nekenė Hitlerio Vokietijos. Visi jie Vokietijoje kamavosi ilgėsiu savo tėvynės, šeimos ir profesijos.

Po žlugimo beveik 90% jų grįžo į savo didžiausią pakitėjusias tėvynes. Tačiau 10% pasiliko, kadangi jie savo sąžinės verčiami, savo politinius įsitikinimus arba dėl būtinų asmeninių priežasčių negalėjo grįžti. Jie yra toje nelaimingoje padėtyje prievartos emigrantų, kurie, širdyje degdami karšta tėvynės meile, turi gyventi svetimoje žemėje, tarp svetimų žmonių, svetimos kalbos erdvėje.

Tie 234,000 prievartą išgabentųjų, kurie dar tebegyvena britų zonoje, tačiau daro tik iš prievartos. Jie nori apiešti tą nelaimingą šalį, net pačią Europą, ir kur nors pasaulyje pasistatyti sau naują tėvynę. Tačiau vartai į pasaulį net dėl DP tebėra uždaryti. UNO sukūrė pabėgėlių organizaciją, kuri išvietintiems kurią dieną pagelbės. Kurį dieną: tačiau ta diena gali dar būti toli. Iki tol turi būti surastas pereinamasis sprendimas, kurs DP gyvenimą Vokietijoje laikinai sutvarkytų iki jų išemigravimo arba jų galutinio optavimo Vokietijoje.

Toks pereinamasis sprendimas ir buvo surastas ministerio Hynd pareiškimu. DP dabar yra visai lygūs su vokiečiais. Tai liečia maisto normas, darbo pareigą ir socialines teises. DP bus, žinoma, pirmoje eilėje imami pačių okupacinių valdžios organų, tačiau be jų panaudojimas bus atliekamas per vokiečių darbo įstaigas.

Šiuo potvarkiu nutiestas psichologinis tiltas ir vokiečių tautą. Vokietija gauna daugiau valgytojų, bet ir daugiau darbo jėgą. Darbo jėgų trūksta visame pasaulyje ir — tam tikrai atveju — ir Vokietijoje. Kovoje dėl gamybos padidimo vokiečių tauta įsigyja naują sąjungininką.

Tam tikri psichologiniai ir kalbos sunkumai tebeapsiliko. Dėlto ir nematoma DP įstatyti į pašto arba policijos tarnybas. Tačiau priešingai anksčiau vyravusioms sąlygoms dabar bus atsižvelgiama į išvietintųjų profesinį pasiruošimą ir fizinę sudėtį. O tokie skirtingi patvarkymai vokiečių tautai ne tik neturės ap sunkinti, bet dar palengvins suprasti DP padėtį. Džiugu, kad vokiečių profesinės sąjungos jau padarė išvadas ir tremtiniais pasiūlė savo organizacijose lygias teises.

Ir DP tuo būdu nutiestas kelias ir vokiečių tautos širdis. Jie nebeturės toliau gyventi UNRROS išmaldomis, bet savo pačių rankų darbu. Jie bus išlaisvinti iš prievartos būklės ir pereis į civilinę būklę.

Kaikas, galbūt, dar jaus nepatogumų dirbti Vokietijos naudai. Būtų žymi pergalė tautų tarpusavio susipratimo kelyje, jei toks nusistatymas patirtų pozityvų posūkį. Tikras susipratimas kasdieniniame greta vienas kito gyvenime, kas valandą besikartojančiuose asmeniuose santykiuose, nuolatiniuose susitikimuose su vokiečiais jų pilka virtuosio šokiadienėje yra sunkesnis, negu didieji diplomatų politiniai sprendimai. Tačiau jis yra pagrindinesnis, pastovnesnis ir palaimingesnis.

Susidomėjimas Antarktika

Keturi tūkstančiai Amerikos kareivių vyksta į Antarktiką daryti kariskų pratimų šaltame klimate.

Argentinos ir Čili vyriausybės žada skųstis Jungtinei Tautoms, jei Amerika, Anglija ir kitos didžiosios valstybės neperstos savintis Antarktikos plotų. Amerika neseniai skelbė, kad dideli Antarktikos plotai priklauso Amerikai. Prancūzija dar 1938 metais paskelbė tokį pat' pasisavinimą ir „prijungė“ prie savo imperijos kelis šimtus tūkstančių kvadratinį kilometrų žemės Antarktikoj. Panašiai daro ir Anglija, kuri irgi sako, kad Antarktikos dalis jai priklauso.

Kas yra ta Antarktika, kurią visi savinasi? Antarktika yra ištisas kontinentas žemės aplink pietinį žemės poliusą. Dangulis keliauninkų aplankė tą žemę, prancūzai, angli, amerikiečiai ir kitų tautų tyrinėtojai tyrinėjo tą žemę, maždaug nustatė jos plotą dydį, bet niekas iš jų keliauninkų nepasiliko Antarktikoj gyventi. Antarktikoj yra labai šalta. Žemė ten apdengta storu ledo sluoksniu. Speigai Antarktikoj siekia iki 90 Fahrenheito laipsnių žemiau nulio. Tokiame šaltėje dargi šiaurės ir šaltųjų pietų gyventojai pingvinai negali iškeisti. Todėl Antarktikos plotuose niekas negyvena, niekas ten nekasa anglies nei uranumų, kurio, spėjama, ten yra.

Antarktikos žemė yra didelė. Visas jos plotas yra tiek didelis, kaip du trečdaliai visos Europos, arba maždaug tiek pat didelis, kaip visa Australija. Bet dėl šaltųjų ir ledų ten sunku pa-

2MONISKAI TARTAS ŽODIS

Daug, laipat daug mes, tremtiniai, esame prisiskaitę vokiečių spaudoje, mes puoliaučių sąrašų, vėliau uel jų esame pralietę ir pomsioję, pagaliau tie laisvųjų sietos, maitinamie, kad mes puoliaučių vokiečių spaudoje objektyvumas ir tesa visada ne tūpų, kad jų viskuo atveju mes ponia ir ponia, kas a ponia taip yra musina ciusi.

Visai suprantama ir net visiskai, galima sakyti, natūralu, kad, pralietę karą, vokiečiai nekam, ne tikai mums, simpatijų neturi.

Ive oel to mes sietojames, mes sietojames ir net nevimesmes uel stokos munitaiskojo objektyvumo.

Dabar hamburgo vokiečių laikraštis „Die Welt“ puejo vėduamųjų karų, kaip siekiančių objektyvumo ir kas svarbiausia, kaip žuomasmą mes perspausiamame.

Sis „Die Welt“ straipsnis parasytas beveik visu mums respektivumu. „Die Welt“ supranta, kad mes eia esame atsiradę ne savo valia. Tikrai gi niekas mūsų savo valia iš tėvynės nepasitraukė. Mes, ramūs ir neitrūs, esame nelaimingos karo, agresijos ir okupacijos aukos. Karas ir okupacijos išgriovė mūsų tėvynę, suardė mūsų gyvenimą ir išbloškė mus iš nuosavų mielių namų. Taip gi ne mes esame kalti, kad negalime dabar grįžti į savo tėvynę, kurios didžiai esame išsiilę.

Kai visa šita, pagaliau, išgirsti žmoniškai tartu nuosirdžiu ir objektyviu žodžiu, negali dėl to, kad ir po išgyventų žymių skriaudų, nepasidžiaugti, jog susipratimas grįžta.

Tikra taipgi, kad mes visi darbo žmonės, darbą mylime, ir mokame dirbti. Bet taipgi tikra, kad vergais būti nenorime ir nesame linkę į besprasmą darbą; mes mėgstame naudingą ir produktingą darbą dirbti.

„Die Welt“ mano, kad DP Vokietijoje turi privilegijų, palyginus su vokiečiais ir reiskia pasitenkinimą, kad jie bus su vokiečiais suliginti. Deja, tai nėra realus išvaizdavimas. Ligi suliginimo perdidele distancija — ir materialinio aprūpinimo, ir paprastųjų teisių, ir laisvės atžvilgiais. Vokiečiai vis dėlto savo žemėje, nors ir labai karo apgrautoje, o mes čia esame tik nemėgiami iminiai.

Nepasiduokime iliuzijoms ir analizuokime tikrovę. Pokarinis Vokietijos vargas rikošetu atsimušo į mus, betelsius spaudžiamuosius tremtinus. Niekumet nesnaudžianti pikta valia visą dar pakursto. Tai iš vienos pusės. O iš antros, laisvės netekusi mūsų tėvynė ir išgrautas kiekvieno mūsų gyvenimas savaime sukelia reakciją prieš tuos, kurie tai padarė. Reikia daug geros valios, kad susipratimas būtų įgyvendintas.

Bet būna karas, o paskui ateina taika. Todėl mes didžiai vertiname ministerio Hynd taikai išplėsti iniciatyvą, kurią „Die Welt“ įvertino, kaip psichologinį tiltą, kuriuo turėtų ateiti susipratimas ir rimtis į vokiečių santykius su tremtiniais.

Mes sveikiname geros valios pareiškimo intencijas ir patys visumet pasiruošę vykdyti jas.

LIETUVIS ISRADEJAS

Juozas Burdulis,

kurio paveikslas ir platus aprašymas apie jo mokslinius išradimus tilpo Buenos Aires dienraščiui „Critica“ penktos laidoje 18. 9. 46 m. Sis mūsų tautietis buvo asmeniškas Dr. J. Basana-vičiaus draugas Lietuvoje, o Argentinoje padarė keletą svarbių išradimų: Vaistus, kurių pagalba ataugina plaukus; jis pats per 40 metų buvo visiška plikas o dabar plaukus atsiaga. Jo išradimas vaistais išgydomas reumatizmas, lumbago ir kitos ligos. Jo laboratorija taipgi gamina jo išrastus klijus „Mil Aplicaciones“. „Critica“ tvirtina, kad p. Burdulis išradimais nugailama senatvė, panaikinamos veido raukšlės, žodžiu, išradėjas gali būti milijonierius, jeigu tik Sveikatos Departamentas leis daryti platesnius tyrinėjimus.

tekti ir jau visiška negalima gyventi. Antarktikoj yra aukšti kalnai, o visa žemė ten yra plačios aukštumos, nuo 7,000 iki 10,000 pėdų aukštumo. Antarktikos vardas kilęs iš Arktikos. Arktika reiskia „Grįžulo žemė“, arba žemė gulinė šiaurėje. Graikų kalboje Grįžulo Ratų žvaigždynas, kurs yra šiaurinėje dangaus dalyje, vadinasi „arctos“. Pagal tą žvaigždyną ir visi išiaurės plotai buvo pavadinti Arktika, o žemė, gulinč prie šiaurės pusės nuo Arktikos, gavo pavadinimą Antarktika.

Dabar keli tūkstančiai jaunų vyrų vyksta į tą negyvenamą šaltą žemę daryti kariskų pratimų, stebėti ginklų ir mašinų veikimą šaltame ore. Kartu su tuo Antarktika pradeda vis labiau išgarsėti. Kas yra toje šaltėje žemėje? Ar ten tikrai niekas negyvena? Ar nėra ten žemėje kokių nors turtų? Tokie klausimai pradeda dominti žmones.

Amerikoje Antarktika buvo išgarsėjusi 1928-29 metais, kada keturi laivai, vedami admiralo Byrd, buvo nuvykę į tą šaltą žemę ją ištirti. Admiralo Byrd tyrinėjimai davė daug medžiagos mokslui apie tą mažai žinomą žemę. Ir dabar, kada tūkstančiai vyrų vyksta į tą žemę, tos ekspedicijos priežakėje stovi pats admiralas Byrd. Antarktikos tyrinėjimo ekspertas. Apie Antarktiką dabar išgarsime dar daugiau visokių naujienų. O jei pasitvirtintų, kad Antarktikos žemė yra uranumų rūdų, iš kurių dirbama atominės bombos, tada ta šaltoji žemė pasidarytų ne tik garsi, bet ir labai svarbi.

Lenkijos komunistų kova

(Pradžia 1 ps.)

vėliava. Tada buvo išrašytas šūkis: „darbo klasės išvadavimas tegali būti atsiektas pačių darbininkų pastangomis“, buvo ten ne slavi, bet „visų šalių tarp-tautinis solidarumas“; reikalavome teisių ir koaliciją, sąžinės laisvės, žodžio ir spaudos laisvės. Tada socialistų vėliavose nebuvo šūkių „už vieningą frontą su komunistais“. Toliau Zuluski viešai pareiškė „pasigailėjimą ir užuojautą“ tiems, kurie nepajėgia atsipirti prieš represiją ir dėl menko pelnio išduoda savo įsitikinimus. Aš — baigia Zuluski — beveikių gyventi „politiniame karste“, negu nešiojėje ir idėjų išdavime.

„Ormowice“ (milicijos rezervo organas) rašo, „kad demokratijai Lenkijoje ginti, už ją kovoti ir jai statyti neužtenka rinkiminio lapuko, reikia įsamoningai demokratų rankas išsprauti ir šautuvus“. „Ormowice“ vyriausybė neistikimai PPS sparą vadina — „dvarponių šuo loja“ ir kviečia griebtis „geležinės lazdos“.

Pats Gomułka po rinkimų pareiškė, kad „klasė kova aštrėja, tad socialistas (šitai komunistai pravarđiuoja socialistus) privalo sutrypti kaip gyvates“.

„The Leader“ teigimu, komunistams socialistai yra labai neparankūs. Jau gerai yra pasakęs anglas filosofas B. Russell, kad „tarp socializmo ir komunizmo niekad negali būti paliaubų, tik žūtutinė kova“. Tą kovą prieš Lenkijos socializmą po rinkimų pradėjo komunistai dar negirdėti griežtumu. Min. Radkiewicz dirba kaip jam diktuoja. „Economist“ teigia, kad Radkiewicziaus laukia sunkus darbas, nes Lenkija yra pramonės kraštas, o darbi-

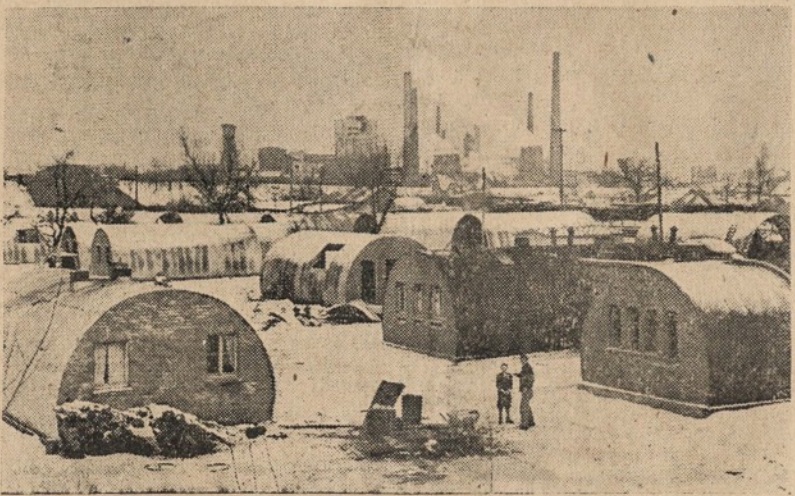
nikų daugumas simpatizuoja Vakarams.

„Robotnik Polski“ (PPS organas D. Britanijoje) rašo: „Tremtinių ir kuta-taučių spaudoje įprasta rašyti apie rinkimų ir seimą komediją. Mums dedas, kad tai tragedija. Nieko, ak, nieko Lenkijos liaudis taip netrokšta, kaip teisių ir laisvų rinkimų. Lenkijos liaudies ryžtas ir taktika po rinkimų ne kiek nepasikeis. Liaudis neatsisakys nuo laisvės ir nuo nepriklausomybės. Tai yra neįmanoma, kad liaudis pamirštų, jog ji tėra vienintelis savo žemės ir savo valstybės šeimininkas. Neišsisąžados savo suvereninių teisių ir savąjį kraštą. Viešame gyvenime dažnai raciją turi kaip tik nesantėji. Šis PPR bloko ir seimą neįleistųjų darbininkų ir valstiečių šešėlis stovės prie durų į seimo salę ir pas vienus suksels balną, o pas kitus sąžinės priekaištus. Juk negalima nenubaustiems pasikliaudinėti darbininkais ir valstiečiais, lyg įstatymdaviais, ir čia pat užčiaupti žiemės burnas. Anksčiau ar vėliau — visgi jie atgaus savo balsą“.

Wolnosė rašo: „Galima išparduoti valstybės teritoriją, galima išparduoti jos laisvę, bet niekas ir nieku būdu nepajėgys išparduoti laisvosios tautos dvasios. Lenkijos liaudis (kaip ir visos kitos tautos anapus geležinės uždangos) savo teises teatgaus tada, kai bus laisva nuo išbrovėlių ir kai viešpataus ne bolševikinis totalizmas, bet tikroji demokratija“.

Gal kam gali kilti klausimas, kodėl mes domimės Lenkija? Čia atsakytina BBC politinio komentatoriaus pareiškimu, kad Lenkija yra barometras visoms Rytų ir Vidurio Europos tautoms, seniau ji, Rooseveltto žodžiais, buvo įkvėpimas Vakarų alijantams, o dabar — įspėjimas.

J. Cicėnas

Nameliai, kuriuose Ruhro krašte gyvena angliakasiai.

Lenkija amerikiečio akimis

(Taša iš 8 n-rio)

Uoste žurnalistas stebėjo, kaip anglų kareiviai išlaipina iš laivo, atplaukusio iš Bremeno, nuskursią minią lenkų

DP, kurie karo metu dirbo vergų darbus Vokietijoje. Liūdna, purvina, slėgiantio išpučio minia pripildė krantinę ir įsitaiso sėdėti ant savo vienintelio šios žemės turto — stambius ryšulius. Tą pačią popietę krantinė turi būti nuo jų apvalyta, nes dar labiau apgalvinta minia, šį kartą vokiečių turi pasikrauti, kad vyktų į su-bombarduotus anglų ir amerikiečių žonos miestus, kurių tie žmonės savo amžiuje nebuvo matę.

White rašo: „Mes priejome tuo, kad mūsų laikai tiks istorijoje, kaip didelių vergijos valstybių amžius. Hitleris buvo pavergęs milijonus, o dabar mes, kurdami šią keistą taiką, varinėjame milijonus po Europos žemėvaizdą, maišydami kalbas, vėliavas, kultūras ir sienas, — ne dėl to, kad žmonės to norėtų, bet kad Visagalinčiai Valstybei tai patogų.“

Vergiskose valstybėse žmogui nurodoma, kur ir kaip gyventi ir dirbti, kada ir už ką balsuoti, kada džingauti ir kada raudoti, ir kada balsu šaukti, kad jo kraštas — laisviausias ir demokratiskiausias visame žemės rutuly.“

Išsklėmęs spaudos atstovams skiriamos garbingiausios vietos pagrindinėje tribūnoje — tuoj už diplomatų, ir White pasodinamas už Lebedevo su jo neįsivėlimais palydovais. Šiaip, rusų labai mažai, jie taktiškai laikosi užnugary, ir visa tribūna atrodo lenkiška.

„Priešais mus — aukšta platforma, skirta Respublikos Prezidentui, vyriausybės nariams ir vadovaujantiems lenkų kariuomenės generolams. Dangulis jų, kad ir dvi lenkiškas uniformas, yra rusų karininkai, komandiruoti „lavinti“ lenkams iš Raudonosios Armijos. Ir visi tikrai įtakingi vyriausybės nariai yra lenkų komunistai, išėję Maskvos mokyklą. Tačiau nežinan-tis to nepamatys (o lenkai — žino visi), nes iš oro viskas atrodo labai lenkiškai.“

Iškilnių metu pro tribūną šauiniai pražygiuoja naujoji lenkų kariuomenė, sovietų apmokyta, praeina net būrys lenkininkų, kurie turi padėti rusams išsaugoti Baltijos taiką prieš karą ištroškusius Švedijos kapitalistus“. Po jų praeina partijų atstovai — socialistai, komunistai ir Mikolaičiko valstiečiai.

Po iškilnių viešbutį White susipažįsta jauną lenką, dirbantį švedų Raudonajam Kryžiui. Jis ką tik grįžęs iš Londono, dar tebedvėję gen. Anderso armijos leitenanto uniformą. Paklaustas, ar jis jaučiasi patenkintas, grįžęs į tėvynę, lenkas neigiamai purto galvą: „Visi mes, grįžusieji iš Londono, esame kvociami dėl savo politinių pažiūrų. Ne komunistams kelio nėra. Mane norėjo įtraukti į partiją, ir bū-tų tuoj pat pakėlė majoru, bet aš turiu sąžinę, atsisakiau. Todėl dabar man nėra darbo, nors ir menkiausių sugebėjimų žmonės, jei tik politiskai patikimi, gauna labai gerų pasiūlymų.“

Pagaliam man pavyko rasti vertėjo vietą čia, bet ką veiksiu, kai švedai išvažiuos, nežinau.“

— „Gal čia pagerės sąlygos?“ — pasakė White.

— „Gal. Iki šiol jos vis blogėjo, ir aš nematau jokios jėgos Lenkijos viduje, galinčios tas sąlygas pakeisti, nei jokios galybės anapus krašto, norinties tai padaryti“.

4. Naujoji rusų kolonija

White mano, kad rusai daro lemiamą, tragiską klaidą lenkų traktavime.

Dabartinė Lenkijos vyriausybė, sukurta 1945 m. birželio mėn., yra padarinyš neteisioji, nelygus kompromiso, priimto Rusijos, D. Britanijos ir Jungt. Valstybių. Ją sudaro daugumas rusų pastatytos provizorinės Liublino vyriausybės ir keli nariai Mikolaičiko vadovautos ekeklinės Londono vyriausybės. Nors Mikolaičiko Valstiečių partija yra žymiai gausesnė, vadovauja komunistai. Sis kabinetas, D. Britanijos ir Jungt. Valstybių tepripažintas, kaip laikinas, turėjo veikti iki laisvųjų rinkimų, kurie turėjo būti paskirti galimai artimiausiu laiku. Tačiau komunistai vilkino rinkimus, nuolat juos atidėliodami, ir vis tolimesnę dieną... Gal taip elgėsi todėl, kad žinojo, jog Mikolaičikas yra neabejotinai populiariausias vyras valstybėje ir jo vardas tapo šūkiu visiems, siekiantiems laisvės ir teisingų rinkimų.

„Is tikrųjų, labai panašu į tiesą tai, ką tvirtina pikčiausieji rusų kritikai, — samprotuoja White: — „kad rusai puikiai žino, ką daro. Kad jie niekad nemanė laikytis Jaltos susitarimo. Kad jie tik laukia savo valandos, toleruodami Mikolaičiką, kaip pagrindą deryboms su Vakarais, ir kad dabar, kada jie jau gavo iš Vakarų viską, kiti galėjo tikėtis, — jie vienu metu sugniuždys lenkus ir ištrins bet kokių laisvės pėdsakus tokiu pačiu be-atodairisku nuoseklumu, kaip Pabaltijo valstybės“.

„Tačiau aš siūlau pasvarstyti ir kitą hipotezę, būtent, — kad rusai menka pasiruosę valdyti kolonijas. Iki šiol, tiek carų, tiek komisarų laikais, jie turėjo reikalo su politiskais dar primityvesnėmis tautelėmis, negu jie patys. Vieton tikros laisvės jie teikia lenkams visus išvėiršinius tautiskumo ženklus. Jie leidžia jiems kalbėti ir rašyti sava kalba, kunigams — celebruoti jų misias, leidžia pasilaikyti vėliavą ir armijos uniformą, net — įsigyti užsienin Lenkijos vardu ambasadorius, kad jie ten kalbėtų Krem-laus vardu.“

Tačiau šita paviršiaus butaforija gali apgauti tik politiskai atsilikusias grupes, kaip uzbekai, kasachai, mongolai arba mano bendrai — amerikiečių keliautojai. Lenkų tautai neapgauna, ir jie niekad neįprimiti erazco tikros prekės vieton — visų tų vėliavų parodų ir falsifikuotų rinkimų, — jei tik galėtų pasipriešinti, o to jie dabar negali.“

„Pagaliau, reikia apginti ir rusų komunistus, kuriems Lenkija teikia daug realių dilemų. Jeigu santykiai turi būti artimi, kaip gali rusai suteikt lenkams žodžio laisvę, kritikos lais-

Poliarinis imperializmas

Senieji geografijos vadovėliai teizino tik 5 pasaulio dalis. Betgi jau nuo XIX a. pabaigos į Europos, Azijos, Afrikos, Šiaurės ir Pietų Ameriką ir Australijos eiles įsijungė šeštoji — Antarktikos, — pasaulio dalis, kuri kaskart ryškiau tampa didžiųjų galybių varžymosi objektu.

Michaelis Grantas, „Nouvelles de France“ europos korespondentas, rašo, kad šis šeštasis kontinentas, nuo neatmenamų laikų sniego ir ledų apklautas, jau pasuodė ir žengia į pasaulines politikos sceną. Diena iš dienos pasaulio spaudoje skelbiami straipsniai, kurie lenktynės į Antarktiką vadina „naujuoju pounariniu imperiaizmu“ ir ryšium su tuo nurodo ir galingą tarptautinių santykių įstėmimą.

AR YRA DEL KO VARZYTIS?

Objektas nemazas. Antarktikos plotas sudaro apie 13 milijonų kv. kilometrų ir yra vientasis žemynas; tuo ji skiriasi nuo Arktikos, kuri susideda iš daugelio salų. Tuo tarpu Šiaurės Ašigalio žemės priskaitoma per milijoną žmonių, o Pietų Ašigalis visiškai neapgyventas. M. Grantas Antarktiką vadina taikniausiu pasaulio kontinentu. Žmonių kova čia dar nėra sudrumstusi pingvinų taikos žemėje, banginių vandenėje ir žuvėdrų — ore. Sis kontinentas guli už 70 p. pl. laipsnio, ir norint jį pasiekti, tenka padaryti bet iš kurio artimiausio sausumos kampo apie 900 km audringiausio visame žemės rutulyje kelio, rasti Pietų Ašigalį slypi 3000 m aukštyje, o magnetinis poliūs, teigiama, esąs nuo jo už 2000 klm.

KAS PIRMAS SUDRUMSTE ANTARKTIKOS ROMANTIKA?

Pats pirmasis buvo anglas James Cook, kuris 1873 m. pirmą kartą istorijoje 462 tonų laivu „Resotution“ pasiekė Pietų Ašigalio sritį. 1839 m. anglų laivyno kapitonas J. Clark Ross įplaukė į Antarktikos ledų sritį, išlipio rytinėje jos dalyje ir paskelbė Antarktiką karalienės Viktorijos nuosavybe. Karaliskojo laivyno kapitonas R. F. Scott 1901 m. pasistūmė dar arčiau pietų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiekė ašigalį 1912 m. sausio mėnesį. O Amundseną šūnys ašigalin

teritų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiekė ašigalį 1912 m. sausio mėnesį. O Amundseną šūnys ašigalin

teritų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiekė ašigalį 1912 m. sausio mėnesį. O Amundseną šūnys ašigalin

teritų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiekė ašigalį 1912 m. sausio mėnesį. O Amundseną šūnys ašigalin

teritų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiekė ašigalį 1912 m. sausio mėnesį. O Amundseną šūnys ašigalin

teritų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiekė ašigalį 1912 m. sausio mėnesį. O Amundseną šūnys ašigalin

teritų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiekė ašigalį 1912 m. sausio mėnesį. O Amundseną šūnys ašigalin

teritų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiekė ašigalį 1912 m. sausio mėnesį. O Amundseną šūnys ašigalin

teritų ašigalio, ir pagaliau karaliskojo laivyno leit. Shackleton 1908 m. pasiekė 88°23' ir nūmatė kelią į ašigalio centrą. Po dviejų metų, vadovaudamas naujaijai ekspedicijai, jis visiškai atsitikina susitiko čia su norvegų tyrinėtoju Roaldu Amundsen. R. Amundsenas, iškeliaujęs į šiaurės ašigalį, slapta pakeitė kryptį į pietus. Draugiskai atsisveikinę, jie patraukė kiekvienas savais keliais: anglas motorinėmis ro-gėmis, o norvegas subyrėjo, bet Shackletono žmonės pasiek

Užmirštas poetas

Gaji lietuvių tauta, spaudos draudimo metu nepalūžusi patojie žiauriausioje svetimųjų priespaudoje, kėlėsi kovodama naujam gyvenimui, nuspalvint tautine individualybe. Atbundantis tautos dvasia sporadiškai veržėsi į naujas originalias lietuviškos kultūros formas. Tosios dvasios viena svarbiausių reikščių buvo literatūros kūryba. Gileinės lietuviškos formos ieškoti ypač pradėta spaudą atgavus, bet būdingų tos linkmės simptomų randame ir prieš spaudos grąžinimo datą.

Vienas tokių originalios lietuviškos formos pionierių yra Jonas Žilius-Jonila. Jis savo tarp 1890–1907 metų sukurtose poezijose mėgina lietuvių tautosakos formas pritaikinti individualiai kūrybai. Jo bandymai mūsų poezijos raidoje yra gana įdomūs ir verti dėmesio, tik, deja, Jonilos vardas plaatesnės mūsų visuomenės yra beveik nežinomas, o jo poezija užmiršta.

S. m. kovo 2 dieną sukako 15 metų nuo šio mūsų poeto ir visuomenės veikėjo mirties. Ta proga gerbiamiesiems skaitytojams teikiame apie jį ir jo poeziją kiek žinių.

Kai kurie gyvenimo bruožai

Jonas Žilius-Jonila gimė 1870 m. spalio mėn. 18 d. Paeceriu valsčiuje, Vilkaviskio apskr. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, paskui Plocko kunigų seminarijoje. Kunigu įšvęstas Amerikoje. Ten įsteigė ir redagavo „Tėvynę“. Buvo aktyvus daugelio lietuviškų laikraščių bendradarbis (Tėvynės Sargo, Vienybės Lietuvių, Žvaigždės, Varpo, Vilniaus Žinių ir kt.).

Vėliau nutolo nuo kunigo pareigų. Nuo 1908 m. atvykęs į Europą ketverius metus studijavo Ciuirchie ir Berlyno universitetuose. Atostogų metu lankydavosi Lietuvoje ir darydavo pranešimus Liet. Mokslo Draugijos susirinkimuose. Pirmasis pasaulinis karas užtikrino jį Berlyne, kur jis išbuvo iki 1916 metų. Būdamas Amerikos pilietis, jis gavo leidimą įvažiuoti į vokiečių okupuotą Lietuvą. Paskui per Stokholmą nuvyko į Rusiją ir čia aplankė daugelį lietuvių tremtinių kolonijų ir iš ten su M. Yėu vyko į Ameriką aukų nuo karo nukentėjusiems rinkti. Pasilikęs Amerikoje labai aktyviai veikė organizuodamas šalies reikalus ir rūpindamasis Lietuvos nepriklausomybe. Jis įteikė prezidentui Vilsonui ir užsienio pasiuntiniams Vašingtone memorandumą dėl Lietuvos nepriklausomybės ir drauge su kitais parašė anglų kalba knygą apie Lietuvą. Buvo paskirtas taikos delegacijos nariu. Nepriklausomoje Lietuvoje aktyviai dalyvavo politiniame ir ekonominiame gyvenime: organizavo bankus, kai kurį laiką buvo Klaipėdos krašto gubernatoriumi. Mirė Klaipėdoje 1932 m. kovo mėn. 2 dieną. (Ši data paimita iš V. Biržikos Rasytojų Kalendoriaus; prof. V. Mykolaitis savo Naujojo Liet. Literatūroje duoda 1931 m. kovo 2 d.).

Jonilos poezija yra išleista trijų tomų rinkinyje: „Veikalai, veikalėliai ir vertimai eilėmis“.

Patriotiniai-visuomeniniai eilėraščiai

Visa to meto mūsų poezija tarnauja tautos žadinimui ir patriotinių idealų skelbimui. Tuo keliu eina ir Jonila. Ir jo poezijoje skamba tie patys motyvai, kaip ir kitų lietuvių romantikų kūryboje: praeities idealizavimas, savo gamtos, gimtosios kalbos meilė. Be kitų patriotinės lyrikos motyvų čia ypač išryškėja karinga nuotaika ir drąsa kovojant su priešais. Nusiskundęs, kad „jau užmiršom mes karžygių dainas, kardai, amžių rūdins apbrūdijo“, skatina išgalsti kalavijus ir kirsti tėvynės rašes teisingai ir objektyviai, drįstu Tamstai pasiūlyti apie tai leisti kitiems spręsti.

Naujų poezijos formų ieškotojas Jonas Žilius-Jonila

nės vargą. Lietuvos priešais Jonila laiko ne tik rusus ir lenkus, bet taip pat ir vokiečius. Tikėdamas laimėjimu, jis drąsina lietuvių dvasią:

Karės-vainos — viskas mainos,
Tur mainytis ir mūs dainos...

Dėlei pergalės laimėtos
Tegul giesmės bus sudėtos.
Jonilos patriotinėje lyrikoje yra kelias eilėraščius, kuriuose skelbiama Pabaltijo tautų vienybė. Pažymėjęs bendras praeities kovas dėl laisvės, jis apdainuoja ir tų tautų bendros tėvynės grožį:

Supas dirvos, kai javai išnoke,
Žydi pievos, kur upeliai kriokia.

„Jis iš mainų jau išėjo“

Visai nauja temų rūšis, iš viso gal vienintelė tokio pobūdžio mūsų literatūroje, atskleidžia Amerikos lietuvių angliakasių šiurpų tragizmą. Tai du baladinio pobūdžio, lakoniškų stiliumi parašyti eilėraščiai — „Jis iš mainų jau išėjo“ ir „Į tėvynę“. Tai du pasakojimai apie anglų kasyklose žuvusius lietuvius. Stiprus kontrastas tarp

ieškomos svetimoje žemėje laimės ir fatališko tragizmo, atskleidžiamas originaliu stiliumi, įneša į mūsų senesnių laikų poeziją naujo kalorito ir naujos nuotaitos. Štai, visi moderniški aniams laikams poezijos posmai:

Kalnai. Miestas. Bakūžėlė.
Kalnuos vėgės naktį užia.
Viskas miega, tik jauns mėnuo
Žiūr per langą į bakūžę.

„Dainų pynės“

Įdomiausias Jonilos literatūrinis bandymas yra liaudies dainų stiliumi parašyti du kaimo gyvenimo iškarpas — vestuvės ir krikštynos — vaizduoją kūriniai, pavadinti „Dainų pynėmis“. Pirmasis vaizdelis „Radynos“ gyvu, grakščiu humoristiniu stiliumi vaizduoja dviejų kaimynų bendrą krikštyną. Antras, žymiai ilgesnis ir sudėtingesnis, jau ne tokios vieningos nuotaitos ir ne tokio grakščio vaizdelio „Vestuvės“ parodo ne tik dviejų jaunuolių meilę ir vestuves, bet paliečia kaimo ir dvaro santykius ir dar kai kurias problemas. Nedoras dvaro po-

nas, susidėjęs su žydu ir čigonu, nori suvilioti kaimo mergelę, o kai tai atviri nepasiseka, mėgina jaunavedžius atsivilioti į dvarą ir tokiu būdu savo užmačias patenkinti. Tačiau sveika kaimo nuovoka greitai atspėja pono tikslus, ir pagaliau, po įvairių intrygų ir nuotykių taip atsitinka, kad nusigėnusio bajoro žemę nuperka kaimiečiai ir joje įsikuria savo sodybas. Tokiu būdu Jonila čia dainuoja ne tik apie meilę ir vedybas bei įvairius nuotykius, bet mėgina spręsti ir kai kurias socialines problemas.

Jonilos pasirinktoji forma ir patys sužetai rodo originalų poeto kelią. Tiesa, ne visur bandymas liaudies dainų stilių panaudoti individualiai kūrybai yra vykęs, ne visur išvirsinė forma derinasi su vidaus nuotaika, ne visur pagaujamasi ir pačios tautosakos formos savybės; nors dėl įvairių formalinių ir sužetinių trūkumų Jonilos poezijos visuma nenustebina pavyzdiniais laimėjimais, bet vis dėlto pats bandymas eiti originaliu mūsų poezijos keliu yra vertas dėmesio. O kai kurie

posmai tiesiog prašosi į mūsų skaitytų knygas:

Kienu, namuose; sūnelis auga,
Tėvelis moko, valios neduoda;
Jau renka, tėveli, plieno dalgelį,
Sek man kūkai prie kepuraitės,
Skirk porą jaučių, šerki žirgelį —
Būsiu artojas gaspardaitis ir t. t.

Drama ir vertimai

Mažiau vertas dėmesio yra Jonilos dramų veikalas — 5 veiksmų drama „Jono vaikai“. Veikalo turinys paimtas iš slaptyjų draugijų veikimo spaudos draudimo metu ir iš 1905 m. revoliucijos. Nors čia paliečiama visa eilė idėjų ir svarbių to meto patriotinių ir socialinių idėjų, tačiau veikalo forma yra visai silpna.

Jonila taip pat yra vienas žymesniųjų mūsų vertėjų. Be keleto smulkesnių eilėraščių jis yra išvertęs į lietuvių kalbą A. Mickevičiaus balades „Švitezė“ ir „Švitezietė“, „Vėlinių“ II dalį, „Konradą Valenrodą“ ir „Gražinę“. Pagal

ano meto sąlygas vertimai buvo visai patenkinami.

Iš trumpos Jonilos nuveiktų darbų apžvalgos matome, kad jis mūsų kultūros istorijoje minėtinas ir kaip visuomenininkas, ir kaip originalesnių literatūrinių formų ieškojęs poetas.

Pr. Naujokaitis.

Prof. Paula Jarmalavičiūtė, davusi savo studijos mokinių koncertą Montevideo SODRE teatre (46. 12. 8) ir meno kūrėjų labai gerai įvertinta

Lietuvaitės triumfas Urugvajuje

Apie jokią politiką taip plačiai ir palakiai neparasė visi Urugvajaus dienraščiai, kaip apie mūsų tautietės Paulos Jarmalavičiūtės baletų koncertą, įvykusių Montevideo Municipalietai teatre SODRE gruodžio 8, 1946.

Mūsų tautietės studijoje mokosi per simtą baletų mokinių žymiausių Urugvajaus šeimų dukrų ir viena kita lietuvaite. Jas visus išvedė į sceną Biržų apskritį gimusi minėtoji mūsų tautietė, buvusi Urugvajaus Valstybės teatro pirmoji balerina ir dabar savo pavyzdingos studijos direktorė ir mokytoja.

Štai kas buvo atlikta scenoje ir taip gerai, kad Urugvajaus spauda tapo sužavėta, kaip lygiai teatrą perpildžiusi publika.

Pirmoji dalis: Kalėdų pasaka, pačios profesorės Jarmalavičiūtės kūrinyz ir choreografija, įvairių autorių muzika. Atliko 30 mokinių.

Antroji programos dalis patiekiti trys paveikslai, kuriuos pagal Suberto, Čaikovskio, Mozarto ir kitų pasaulinių kompozitorių kūrinius atliko 22 mokinės.

Trečiąją dalį vykdė 38 aukštesnių skyrių mokinės, pagal Strauso, Bethoveno, Delibes, Šopeno ir kt. kūrinius. Po pertraukos, pagal Gounod muzikos iš „Fausto“, patiekta prof. Jarmalavičiūtės sukurta „Fantazija“ su dūgliais, nimfomis, čigonaitėmis, šikšnosparniais, girių karalienėmis ir t. t.

Palankios baletu meno kritikos recenzijos teikia garbę ne vien mūsų tautietei Paulai, ne vien drangiai mūsų kaimyninei kultūringai lietuvių kolonijai, bet ir Urugvajaus respublikai! (ALB).

— DPD. Maskva. Sovietų mokslo akademija išsiunčia Leningrado universiteto ir astronomijos instituto mokslininkus kovo mėn. pradžioje į Braziliją, kur jie gegužės 20 d. seks visuotinę saulės užtemimą, kuris tris 4 minutes.

Laiškai Redakcijai

I.

Rašydamas keltą pastabą dėl „Lietuvių Žodyje“ buvusio straipsnio „Platus kelias vieškelis...“ visai nemaniau su jo autorium ponu S. polemizuoti, bet norėjau tik pataisyti keltą vietų, kur buvo prasilenkta su tiesa.

Ponas S., atrodo, jaučiasi užgautas, kad kažin kas išdėso palieti jo neklaidingumą, ir dar kartą pilname piukybės ir pasigyrimų atsakyme, kategoriskai gina savo klaidas, remdamasis net kai kuriais taip pat klaidingais argumentais.

Atsakysiu iš eilės į 4 posmais suskirstytą paties S. atsakymą.

1. Ponas S. giriąsi esąs informuotas apie L. T. operą — „puikiausiai ir tikrai geriau, negu aš“. Man, pav., keista, kodėl, būtent, S. savo informaciją tikrumą ir jį kiekį matuoja mano informacijomis? Ir kažin kodėl p. S. mano, kad žinoti, arba būti informuotam daugiau už mane, jau reikią daug arba net pakankamai? Aš nesijaučiu informuotas nei daug, nei mažai, o tik tiek, kiek galiu būti informuotas, dirbdamas tam pačiam kolektyve nuo pirmųjų dienų ir visus vargus ir rūpesčius išgyvendamas kartu su kitais kolektyvo nariais. Mano ginčas su Tamsta, ponas S., kuris iš mūsų esame geriau informuotas, būtų tuščias pasigyrimas, gi privalūmų save girti aš taip pat nesijaučiu turįs. Taigi šiuo klausimu toliau su Tamsta ir nesiginčysiu.

Dėl antro posmo, kur Tamsta vėl griesi rašes teisingai ir objektyviai, drįstu Tamstai pasiūlyti apie tai leisti kitiems spręsti.

Trečiame posme Tamsta aiškina, kad nepamatinėjai kai kurių pavardžių tik todėl, kad tie asmenys niekuo nepriėjo prie operos darbo.

Pirmausia L. T. opera tai nera opera „Sevilijos Kirpėjas“. Aš L. T. operą suprantu platesne prasme. Mano manymu, kiekvienas mūsų operos solistas, kuris yra čia Vokietijoje su geru repertuaru ir kuris kiekvienam atveju gali stoti ir darba ir atlikti jam skirtą užduotį, yra be galo brangus mums žmogus. Ir tai, kai visa eilė tokių žmonių metę savo, kai kurie ir gana paton-

gias vietas, vyko į Detmoldą, kad prisidėtų prie bendro didžiojo tikslo, nekreipdami dėmesio į būsimą vargą, ir sunkumus, tūlas ponas, pasilėpęs po S. skirto, kas prisidėjo ir kas nepriėjo.

Iš kur tiek drąsos? Pono S. manymu, prisidėjo tik tie, kurie skudurus arde, plovė ir vėl siuvo. Mano manymu, prisidėjo ir tie, kurie save su siela ir kūnu L. T. operai paskyrė, tai būtent tie, kurių p. S. nenori net pavardžių paminėti. Bet jeigu jau ponas S. mano, kad lemiamos reikšmės turėjo operos pastatymui tik tie, kurie skudurus plovė ir ką nors surado, tai įdomu, ar ponui S., taip jau daug žinančiam apie kolektyvo vargus, yra žinoma, kad tų nesuminiųjų rūpesčių yra gauti iš Hamburgo sidabriniai dažai ir rūbams papuošalai, kurių daug kur kitur neįmanoma buvo gauti? Taip pat tų asmenų rūpesčių Hamburge faneros klausimu irgi buvo susitarę. O gal čia ponas S. sutinka jau su manim, kad tai yra smulkmena, kurios neverta paminėti? Keista būtų tik todėl, kad kiti tokie pat arba daug mažesni žmogdariai labai stipriai išpučiami, o šis staiga laikomas nereikšmingu.

Be to, Tamsta, ponas S., pirmame savo straipsnyje rašai, kad „kai kas manė ir siūlė pasitenkinti vien operų ištraukomis, ansambliais, bet laimėjo ta pusė, kuri kategoriskai pasisakė už visą, išsiskyrę, pilną operą“!

Tamsta skelbi spaudoj buvusią kažin kokią kova kolektyvo narių tarp. Tamstos žiniomis, kolektyve buvo tokių žmonių, kurie nenorėjo ištisinės operos, ir reikalas nuėjo iki to, kad kiti pusei teko net kategoriskai pasisakyti prieš. Tai yra grynas melas. Visas kolektyvas buvo už tai, kad būtų pastatyta visa opera, bet buvo pasiūlymų greta paruošti keltą ištraukų koncertinėj — statistoj formoj, tai yra žymiai lengviau ir greičiau, nes nereikalauja nei kostiumų, nei dekoracijų, nei orkestro, gi kai kurios aplinkybės vertė mus kiek galint greičiau užsirekomenduoti.

Taigi, ponas S., kur čia Tamstos teisingumas, objektyvumas ir pakankama informacija? Nenuostabu, kad žmežas klysta, bet kada jis savo klaidoje yra užsispyręs ir dar išdidžiai giriąsi esąs teisus, yra visai nesuprantama.

Siuo savo „polemiką“, pono S. žod-

žiais tariant, aš baigiu ir daugiau nediskutuosiu.

Oper. sol. VI. Baltrušaitis

II.

P. V. Baltrušaitis pakartotinai eina į ginčą. Ką gi, sekant prancūzų patale, kad iš ginčo išryškėja tiesa, ir aš atskau pakartotinai.

Apie LMTKD esu informuotas, pakartojau, gerai, o kad geriau už p. Baltrušaitį, bus matyti ir iš to, kad p. Baltrušaitis nežino, jog kolektyve jis ne nuo pirmųjų jo dienų. P. B. buvo pavakviestas jau į kolektyvą. Kolektyvas prieš tai jau turėjo didelį koncertą Detmoldo miesto teatre, kur pasirodė operos, dramų, baletu solistai ir tautinių šokių grupės. Paskui įvyko eilė gastrolių, o p. B. tik po kelių mėnesių atvyko. Tai, jei p. B. apie save nežino, tai ką tikslėsnio jis gal žinoti apie visą kolektyvą?

Sutinku, kad „Sevilijos Kirpėjas“ yra LT Operos repertuaro pirmoji opera ir kad „kiekvienas mūsų operos solistas, kuris yra čia Vokietijoje“, mums yra brangus. Bet taip sakydamas p. B. „laužiasi į atvirus duris“, nes kitaip aš ir neteigią. Bet jeigu tą p. B. pabrėžia, tai kodėl jis suminėjo tiksliai vieną pavardę ir praleido visą eilę pirmiečių mūsų solistų ir solistų pavyzdžių? Juk jie visi mielai dalyvauja operoje ir neatsisakė dalyvauti, tiksliai ar jie kviečiami? Kodėl p. B. rūpi tik tai viena pavardė?

P. B. kalba apie pasiaukojimą, tik sunku suprasti apie kokį. Juk mes visi dirbame pagal savo profesiją ir laimingai, kad galime dirbti savo darbą. Čia dar jokios aukos nera. Jei kas savo nepaprastu darbu, vargu, rūpesčiais, daug ko atsisakydami, ką padaro savo tautai, savo tėvynei, ir tai bus dar pareiga tėvynei. Aukai daug daugiau reikia. Žodžiu gi pasisakymo tikrai maža. Tat ir paklaustina, kur gi tie „kūnas ir siela“, apie kuriuos p. B. rašo, jei nera konkrečių darbų?

Kai dėl nuomonių skirtumo, statyti ištisą operą ar koncertišką būdu operų ištraukas, tai yra natūralus dalykas. Nėra žmonių absoliutiškai vienos nuomonės. Dar natūraliau, kad menininkai turi skirtingas pažiūras. Kas gi čia tame blogo? Ir kodėl negalima to pasakyti? Ar tai koks kriminalas? Toks nuomonių skirtumas buvo, bet visi susitarė ir jis dingo. Čia aš parašiau teisybę ir nemeluojau, o tokią „ter-

nejudąs.

— Pagaliau, atsiduso klebonas sluostydams prakaitą, — divi valandos kelio, ne juokai.

Advokatas, niūriai pažvelgęs į artėjančią sodybą, nutarė vengti Budriūno ir pirmai pragai pastatikus sprukti namo.

Prieangyje joms pasitiko pats teisėjas. — Pagaliau malonus svečiai atvyko, o mes čia laukiam, nesulaukiam.

Pasiseikinę, įėjo į kambarius. Valgomajame girdėjos daugelio balsų triukšmas, juokas, lekščio skambėjimas.

Apsuptas keliolikos vyrų stovėjo Budriūnas, kažką aiškino. Pamatę advokatą, visi jį paliko ir linksdami ėjo sveikintis.

Naujokaitis spaudė rankas, šypsojosi ir, pamatęs atokiu stovintį Budriūną, ištisė ranką:

— Ponas Budriūnas ne tik kūno, bet ir sielos valdovas, visados apsuptys, visados klausomas — reta dovana.

Kaip paglostytas Budriūnas nusilenkė, vienas svečių užprotestavo:

— Jums, pone Naujokaiti, atvykus, visi valdovai nyksta, visos žvaigždės blesia.

Tolimesnį pokalbį nutraukė šeimininkas, kviesdamas nusivalyti ir nusiprausti; bet tą dieną advokatai aiškiai nesikė. Tik išėjęs iš vonios vėl susidūrė su Budriūno kompanija.

— O, — linktelėjo vienas entuziastas, — ponas Naujokaiti! Kaip malonu, retai tenka būti jūsų draugijoje...

— Susimildami nustokit jį gyre, nes iš tikrųjų pasijus Olimpo pusdieviu, — nei juokaudamas, nei rimtai stabdė gydytojas.

— Tas, kas jau yra pusdievis, tas nebėgi jau tik pasijusti, pone daktare, — metė urėdas, nebeapkęsdamas Budriūno nuo to laiko, kai tas išgriebe jam iš po nosies pigų žemės sklypą.

Budriūnas tik sarkastiškai šypstelėjo, bet kalbą vėl nutraukė, nes advokatą pakvietė šeimininkas į valgomąjį, ir jis pasiskubino dingti. Likę dar kalbėjo:

— Taip, taip, advokatas Naujokaitis neeilinis žmogus, tai stipri asmenybė, nedaug tokių žmonių Lietuvoje, o mūsų draugijoje jis vienintelis-gyrė pirmasis svečias.

Šį kartą Budriūnas nebeįlaikė: — Žinot, visi tie neeiliniai, kurių mes nepažįstam, bet kai tenka arčiau prieiti, žvilgtelėti į vidų, tai gaunasi toks skurdus vaizdas, net baisu.

AUDRA R. Spalis

Buvo liepos pradžia. Įkaitę vidudienio saulės spinduliai liejo tokią ugnį, kurios seniausi žmonės nebeprisiminė. Laukai, kiek akys apsemia, buvo išmirę, augalų galvos nusvirusios, nualpusios. Aplink tyla, kurios nedrumstė nei žmogus nei kitas kuris gyvis. Ir sustingusios pušys stovėjo kaip žvakės, o jų viršūnėmis šį kartą nešokinėjo vėjas, taršum bijodamas prisiliesti įkaitintų spyglių.

Advokatas Naujokaitis, pasilėpęs sodo pažėsyje, bandė skaityti, tačiau, akina mas šviesos ir švilinamas kaitros, neramiai vartėsi patogiam tinkle, svajdomas apie vėšų Kauno kabinetą.

Pagaliau, metęs knygą, pažūrėjo į laikrodį: buvo jau antra valanda. Reikėjo skubėti. Nenorom pakilęs, žluoties, dūmas prakaitą, lėtai, laikydamasis pavėsio, nužingsniavo į vasarnamį. Ten, dar kartą dirselėjęs į laikrodį, ėmė tingiai nuostis vardinėms, kurias kėlė vietos teisėjas. Iš judesio ir veido buvo matyti, kad mieliai būtų likęs namie, negu tokiu karščiu keliavęs.

Persivilkęs išėjo iš savo miegamajio ir, tyliai, ant pirštų galų, pasiekęs greitias duris, įsisklausė. Už durų atrodė ramu, tad, lėtai spausdamas, jas atidarė ir įžengė į sarguluojančios dukters apytamį kambarį. Ji snaudė kietai su išauptomis lūpomis. Advokatas, paglostęs jos plaukus, rengėsi išeiti, bet dukitė atmerkė akis.

— Išvažiuoji, tėtuk?

Advokatas sėdo ant lovos krašto.

— Greit grįšiu. O tu tu tarpu pagulek, pasilek, kad rytą galėtume nuvažiuoti į ežerą.

Mergaitė neklusė pažadų.

— Tėtuk, gerti.

— Tuoj, tuoj liepsiu atnešti—ramino Naujokaitis, nesiliaudamas glostęs ilgus dukters plaukus.

Ji prisiglaudė prie jo rankos ir, užmerkusi akis, vėl greit užsnūdė.

Atsidarė durys ir įėjo Libonij vasarnamio šeimininkė.

Jūs čia, o aš visur jūsų ieškau. Atvyko klebonas.

— O kad jį kur! Turėjom su juo kiek pavaižiavę, bet dabar negaliu su savim Birutės imti. Jinai, atrodo, turi karščio.

Palikit ją. Negalima tokiu išvėlutei mergaitė nepratusiai tiek saulėje būti.

Persėjo vakar—neklusė. Dabar iki vakaro teguli.

— Ir man atrodė, kad turėtų pagulėti, bet jūs, ponai, malonėkit kartais užsukti, pasižiūrėkite, kaip jį čia jaučiasi.

Atsargiai ištraukęs ranką ir pabučiavęs į kaklą, advokatas vėl pirštų galais išėjo iš kambario.

Patogioje, dvivietėje brیکoje laukė klebonas.

— Ar pakeliui neįsikepsim, pone advokate, vietoj prie stalo, atsidursim ant stalo.

— Iš manęs menka nauda, bet iš jūsų, klebone, tai jau šis tas.

— O, nieko, nieko nebūkit toks kuklus, abudu praversim.

— Ar jau tiek daug bus žmonių?

— Atrodo, prikvietė nemaža dykduonių.

— Bet kiek žinau, pas jį ankšta, o jis žadėjo ir nakvynę paripinti.

— Ne pas jį puotausimė, o pas jo tolimą giminaitį, gydytoją, ten vietos, kiek nori, naujas namas.

— Pagaliau ir gydytoją turit?

— Taigi, Budriūnas...

Advokatas staiga pakėlė akis.

Ar ne Vytautas?

— Vytautas, neseniai čia atsikėlė.

Pažistami?

— Taip...

Advokatas susimastė. Senos nuodėmės, atrodė, persekiojo savo auką. Budriūnas buvo vienintelis žmogus, kurio advokatas vengė ir kuris jam kėlė biauų prisiminimą.

Tai atsitiko prieš dvidešimt metų, kai jis buvo tik pradėjęs advokatas. Vienoje byloje jam buvo pasiūlytas kyšis, ir, kai buvo atnešti tie nelemti pinigai, pas jį sėdėjo kartu baigęs gimnaziją Budriūnas. Vienas kitas neatsargus sakinyz, ir jautriam, nusigandusiam advokatai pasirodė, kad Budriūnas viską suprato.

O koks jis tada buvo nepatyręs, kvailas! Užnot ramiai susikišęs pinigais ir dar ramiau atsiveikinęs, jis sumišęs pats iki smulkmenų jam viską išaiškino.

Gal ir tada būtų tylom pasibaigę, jei baimė vėl nebūtų priversti daryti naujų kvailysčių. Jam naktį šovė mintis, kad Budriūnas būtinai jį išduosiąs-

skandalas, laikraščių straipsniai, visų pasipiktinimas ir kiti dar blogesni rezultatai. Tad nuo ryto jis medžiojo Budriūną ir tampė jį po restoranus, stengdamasis įsisteiti, prisimelinti.

Advokatas sunkiai atsiduso.

Koks jis buvo kvailas! Budriūnas puikiai suprato padėtį, ir nuo to laiko visuose susitikimuose elgdavosi su juo kažkaip išdidžiai, su vos slepiama pakenka.

Naujokaitis atleido kaklaraistį, jis troško, jam trūko oro, kraujas smarliai mušė į galvą.

Jis visų gerbiamas, autoritetas, kelių draugijų pirmininkas, turi pataikauti tam nusisusiam gydytojui, turi jausti paniekinimą! Ne, to nebus!

DP gyvenimas prancūzų zonoje

Mažiausia bedarbių turinti kolonija Pietų Vurtenberge (Prancūzų zonoje), prie geležinkelio Ulmas-Friedrichshafen, nedideliam Biberacho mieste, yra lietuvių kolonijėlė — apie 300 žmonių. Kolonija narių sudėtimi labai įvairi. Daugumas inteligentai, įvairūs profesionalai. Teorėtiškai imant, vietos jėgų pakaktų bet kuriai aukštesnio tipo mokyklai suorganizuoti arba kokiam verslamonei įkurti, jei tik būtų galima. Beveik visi gyvena privačiai išnuomavę butus, o vadina-mam lagery, t. y. kolonijos centre, kur yra „įstaigos“, tik keliasdešimt žmo-nių. Jie čia gyvena ne dėl to, kad privčiai buto negalėtų gauti, bet kad iš gyvenimo šioj vietoj naudotųsi.

Kultūrinė bei visuomeninė veikla kolonija nepasizymi. Tiesa, yra cho-ras ir tautinių šokių trupė, bet tik vietos reikalams. Didėsni meniniai pasirodymai kolonijoje buvo iš kitur atvykusių menininkų atlikti.

Kaip kiekvienoj kolonijoje, taip ir čia yra pradžios mokykla, vaikų dar-želis, o rudenį buvo įsteigta ir gimna-zija. Švietimas Unros žinioje, panašus, kaip ir kitur, už tat darbo ir amatų sritis gausi ir gerai organizuo-ta.

Teamo direktorius, prancūzas, p. de Marnhae, dėl darbo ir amatų lai-kosi maždaug tokios politikos. Visi DP, kurie tik gali, turi dirbti, idant galėtų užsidirbti ir amato pramokti. Kas nedirba, tas smunka. Darbas, užsi-ėmimas žmogui ne tik nauda duoda, bet jo sugebėjimus plėtoja ir jo pa-jėgumą palaiko. Kas, pav., iš eilės dvejis metus nieko nedirbo, tam jau bus sunku pradėti dirbti. Ge-riausia, jei kiekvienas gauna darbo pa-gal savo specialybę, palinkimą arba arti to.

Šiokių politikos dėka, beveik vi-si šio teatro DP jau dirba. Iš pus-antro tūkstančio teatro narių, galinčių dirbti yra apie tūkstantį. Iš jų 800 jau turi darbą. Lietuvių bedarbių yra 12 vyrų ir 6 moterys. Trečdalis dirban-čiųjų dirba Unros įstaigose ir įmonė-s, apie pusantro šimto žemės ūky (pas švabus), keliasdešimt prancūzų įstaigose ir apie tiek kariuomenėj, apie pusimti įvairiuose amatuose (pa-švabus); studentai taip pat laikomi dirbančiais, nors jų ir nedaug esama.

DP įdarbinti UNRRA yra suorga-nizavusi visą eilę dirbtuvių ir amatų institucijų, iš kurių paminėtinos šios:

Ūkis 15 ha, pereiną vasarą įsteigtas aerodromas. Buvo išista pieva, bet bulvė, pasirodo, neblogai auga ir pie-voje. Užaugo per 30 tonų bulvių. Ūky dirba 10 žmonių.

Daržs apie 1 ha, mieste, taip pat pievoje įkurtas, bet jame vis tik už-augo keletas tonų svogūnų ir kitokių daržovių.

Stalių dirbtuvė, viena stambiausių įmonių, turi puikią patalpą ir įran-kius; dirba 12 žmonių, jų tarpe du in-žinieriai. Be įvairių remontų, ji di-rba baldus ir žaislus. Vadovauja inž. Jasulaitis.

Mezgykla. Dirba 15 moterų. Per-meza nepanaudotinus mezgus drabu-žius, mezza ir naujus.

Suvinėjimas. Dirba grupė ukrai-niečių. Jų darbai — meniniai.

Siuvykla — vyriškių drabužių. Dirba 7 vyrai: meisteris, keli darbininkai ir keli mokiniai. Taiso senus ir siuva naujus drabužius; atlieka UNRRA-os ir paskirų DP užsakymus.

Batų dirbtuvė — dirba 8 žmonės; daugiausia taiso seną avalynę. Čia dirba 3 lietuviai, vadovauja p. Čepu-kaitis.

Moterų drabužių siuvykla. Dirba 7 moterys, vadovauja p. Lapienienė. Darbas — panašus kaip vyrų siuvyk-loje.

Kaklaraiščių dirbtuvė. Dirba pen-kios lietuvių, vadovauja p. Gabrienė. Tai vienintelė pietuose tokia dirbtuvė. Kaklaraiščiai siuvami iš nepanaudoti-

nų UNRRA-os drabužių, kurie tam reikalui tinka. Pernai per tris mėn. pasiuvo 700 kaklaraiščių.

Lėlių galvūčių dirbtuvė. Dirba trys lietuviai. Dirbtuvė ką tik įsteig-ta ir šiuo laiku tebėra dar bandymo būklėje.

Garžas aptarnauja UNRRA-os ma-šinas. Dirba du lietuviai, pernai kele-tas lietuvių čia praktikavosi.

Darbai namie. Yra žmonių, kurie dėl šeimyninių ar kitų priežasčių ne-gali dirbti dirbtuvėse. Tokiems žmo-nams parūpinama darbo ir namus. Daugiausia darbą ir namus ima motė-rys. Iš šios rūšies darbų paminėtina:

Lėlių šuvinimas. Šiuo laiku lėles siuva dvi lietuvės, latvė ir jugoslavė. Jų dirbiniai dar nėra tokie, kaip Neu-stadto lietuvių, kad galėtų „emigruoti“ į pasaulį, bet ir savo parapiją tuojau išmigruoja.

Mezginimas. Keliolika moterų mezza dailias pirštines ir įvairius mezginius drabužius. Pirštines dai-lios, bet lietuviškais raštais neteko ma-tyti.

Atlyginimas už šį darbą vienetinis. Vadinasi, kas kiek padirba, už tiek ir gauna.

Visiems darbams vadovauja UNRRA-os darbo skyrius, kurio vedė-ju yra inž. Paukštys. Paklaustas dėl darbo perspektyvų ir pelningumo, jis pareiškė, jog darbai priklauso ne tik nuo dirbančiųjų kvalifikacijų ir kie-kio, bet ir nuo medžiagų, kurių gavi-mas susietas su nemažais sunkumais. Nežiūrint to, daroma, kas įmanoma, nes direktorius labai rūpinasi profes-iu DP švietimu ir jų aprūpinimu darbu.

— Ar matyti jūsų darbe pažangą?

— Neabejotina, — pabrėžė p. Paukš-tys, — Gaminų kokybė ir išvaizda nuolat gerėja.

— Koks vidutinis DP uždarbis?

— Apie 150 markų per mėnesį. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad uždarbis nedidelis, bet čia svarbu ne uždarbis dydis, bet tai, kad DP dirba, kad vie-nas iš kito mokosi ir kad užsidirba. 150 markų pas mus pinigas. Geriau, kad DP jį turi, negu neturėtų. Be pi-niginio atlyginimo kiekvienas dirban-tysis gauna dar šio to natūra: atatin-kamai savo darbu maisto priedą ir mėnesinį priedą. Dėl pelno, tai UNRRA stengiasi, kad kiekviena įmo-nė pati išsilaikytų.

— Kodėl nebandote įsteigti lietuviš-ko tautodailės skyriaus, — klausiu sta-lių dirbtuvės vedėją inž. Jasulaitį. — Pats, — sakau, — esi medžio apdir-bimo ir audimo specialistas. Be to, ir sąlygas jūs čia turite puikias. Tai yra daugiau, kaip pradžiai reikia. — Jis patraukia pečiais:

— Apie tai seniai galvojau ir mielai galėčiau padėti, bet, vaizdinkis, nėra entuziastų, kurie šio darbo imtųsi.

— O kad taip, — siūlau, — paieš-kojume su žiburiu. — Jis šypsosi:

— Gaila, kad iš kitur negalima at-sigabenti žmonių, tada būtų tikres-nis dalykas.

Darbo klausimas ir be dirbtuvių šio-je kolonijoje sprendžiamas. Dažnai per UNRRA reikalaujama įvairių spe-cialistų ir Prancūzų zona. Šiuo metu lietuvių kolonijos centre kabo skelbi-mas, kuriame siūloma darbas keletai šimtų specialistų įvairiose Šiaurės Af-rikos vietose. Daugiausia reikalauja-ma statybos specialistų. Vietos lietu-viai prileidžia, kad ateity specialistų pareikalavimas dar padidės ir didėda-mas vis mažins skurdžių (atsiprašau) DP eiles. Ne vienas jau susirado pa-gal savo specialybę darbą ir išvažiuo-ja. K. Obolėnas

NAUJI ATRADIMAI ARKTIKOJE
New Yorkas, DPD. Kaip amerikie-čių ekspedicijos vyriausia būstinė Ant-arktikoj „Mažoji Amerika“ praneša, neištrijtoje Antarktikos srityje nufoto-grafuoti iš lėktuvo apie 5000 m. aukš-tumo kalnai.

Neustadto lietuviai mokytojai

Jaunimo švietimas Neustadte

Haffkrugo lietuvių stovyklą likvida-vus, į Neustadtą gegužės 24 d. su visa stovykla persikėlė ir ten nuo pat pradžią veikusi pradžios mokykla su 42 mokiniais ir vaikų darželis su 10 mokiniais. Mokykliniam ir priešmoky-kliniam darbu vadovavo mok. Jonas Mikšys, patyręs pedagogas / gruodžio 1 d. suėjo 20 metų jo pedagoginio darbo /, padedamas 1 mokytojo.

Neustadte taip pat rasta mokykla su 7 mokytojais ir vaikų darželis su 3 mokytojais / mokykloje būta 170 mo-kinių, o vaikų darželyje 90 /, tik iš pradžią haffkrugiškiai ir neustadtiečiai tame pačiame Neustadte švietimo darbą varė atskirai. Nuo birželio 11 d., kai po didelio stovyklų valymo, atlikto pačių globėjų, žymiai sumažėjo lietu-viais užsirašiusių gyventojų, mokyklos ir darželiai buvo sujungti, pertvarkyti skiriai, paskirstyti ir skyrius mokiniai pagal jų pajėgumą ir šioje stovykloje jaunimo visas švietimo darbas pavestas taip pat ir mok. J. Mikšio rankas. Po pertvarkymo veikė 6 skyriai su 6 moky-tojais ir vaikų darželis su 3 mokytojais. Dabar nuolatinių mokytojų skaižius

toks pat, tik dar yra prisidėję 3 atski-riams dalykams dėstyti / paįsibai, anglų kalbai ir kano kulturai ir vaidybai /- Mokykloje yra 90 mokinių /V skyriuje 12, IV sk.-12, III sk.-18, II sk.-12, Ib sk.-17 ir Ia sk.-19/. Darželyje yra 42 vaikai /dvi grupės — vyresniųjų ir mažųjų/.

Švietimo darbas mokykloje vykdomas vidutiniškai, nes tėra tik 2 cenzuoti mokytojai, o kiti atėjo dirbti be specialaus pasiruošimo. Sujun-gus abiejų stovyklų mokyklas į krūvą, iš pradžią dalis mokinių susi-dūrė su kalbos sunkumais, bet dabar tai jau nugaleta. Normalų darbą, ypač vyresniuosiuose skyriuose, labai sunkina vadovėlių trūkumas. Jei žemesniu-siuose skyriuose trūksta vieno kito vadovėlio, tai V skyrius priverstas dirbti beveik visiškai be jokių vado-vėlių. Anksčiau trūko ir rašomųjų prie-monių, bet vedėjo pastangomis dabar čia jau pakenčiama padėtis. Dirbama be mokslo priemonių, kurioms įsigyti nėra ir iš niekur neskiriama lėšų.

Turint galvoje šių dienų sąlygas, mokyklai patalpos yra visiškai tinkan-

mos, tik žiemos metu sunkiai sprendžia-mas apšildymo reikalas, dėl to ne vi-sada galima dirbti.

Praeitų mokslo metų gale išlaikė egzaminus ir IV skyrių baigė 9 moki-niai.

Mokiniai daugiausia įsijungė į skautų organizaciją. Surošiami retkarčiais ir mokinių pasirodymai. Dar Haffkruge kartu su lenkais buvo surošta mokinių sporto šventė, vien lietuvių — Kalėdų eglutė su atitinkama programa. 1946 m. vaikų choras atliko rugsėjo 8 d. pro-gramą, o gruodžio 28 d. suvaidino F. Neveravičiaus alegorinę pasaką „Rūtą“. Pastarajame pasirodyje dalyvavo mo-koklos chorai ir tautinių šokių šokėjai. Šią gražią programą ruošiant nemaža darbo įdėjo tiek mokyklos vedėjas J. Mikšys su mokytojais, tiek aktyvieji atskirų paruošimo sričių vadovai: muzikos vadovė G. Stonienė, chorų dirigentė V. Stankienė, šokių vadovė G. Dumčiūtė-Breikmanienė, veikalelį režisavęs akt. J. Kazlauskas ir dekora-cijas piešęs A. Petrikonis.

K. Barėnas

„Rutos“ vaidintojai ir vaikų pasirodymo organizatoriai Neustadte

Lietuvos skundui duota eiga

Mus pasiekė vieno Amerikon pakliuvu-sio lietuvių tremtinio laiškas, rašytas š. m. vasario 1 dieną. Būdingesnis to laiško vietas duodame savo skaityto-jams.

Pirmiausia rašoma apie Lietuvos reikalus: Min. Zadeikis buvo įteikęs VLIK'o išsamų memorandumą Lietuvos ir tremtinių reikalui. ALT'as taip pat pasiuntė paklausimą, koks yra

Dr. K. Grinius Amerikoje

Buv. Lietuvos prezidentas Amerikoje. Sausio 24 d. dr. K. Grinius po nepa-prastai sunkios kelionės, kuri dėl aud-rų užtruko ilgiau visą savaitę, pasiekė New Yorką.

Buv. Lietuvos Respublikos presiden-to atvykimas sukėlė tūlą sąjūdį, kurį plačiai aprašo lietuvių spaudo — visų srovų laikraščiai.

Atkreiptinis dėmesys į tai, kad buv. Lietuvos prezidento dr. K. Grinius atvykimu į Ameriką susidomėjo ir Amerikos, ne lietuvių, spauda, kuriai dr. K. Grinius turėjo paskirti atskirą specialią priėmimą, kurio metu jis pa-sakė aktualiaisiais lietuvių tautai ir Lietuvos valstybei klausimais.

Apie dr. K. Grinius priėmimą „Mu-sų Kelias“ taip rašo: „Garbingo svečio, buvusio Lietuvos prezidento, ir tremtinių pasitikti į uo-tą atvyko būrys lietuvių — vietinių lietu-vių laikraščių redaktoriai, organiza-cijų atstovai, giminės ir draugai.

Iš uosto svečias su šeima, lydimas būrio pasitikusių, buvo nuvežtas į SLA patalpas, kame užkandžiaujant buvo supažindintas su veikėjais ir pasikeista kalbomis. Sveikinimo žodžius tarė SLA sekretorius Dr. Vinikas, visų lie-tuvių laikraščių New York'e ir Brook-lyne redaktoriai ir eilė lietuvių orga-nizacijų vadovų. Lietuvos ministerio Washingtono Povilo Zadeikio vardu sveikino vicekonsulas V. Stašinskas.

Savo žodyje Dr. K. Grinius apibūdi-no sunkią lietuvių tremtinių padėtį, jų kultūringumą ir pažangą.

Jis pabrėžė, kad tokioje valandoje kaip dabar mums „reikia vieni kitiems padėti, turėti galtingumą ir meilę“.

Nurodęs amerikiečių lietuvių para-mą tremtiniais. Dr. K. Grinius pareiškė mintį, kad susidėtas turtas turi eiti geram tikslui — Lietuvos ir lietuvių reikalui.

Jis sakė: — Tie, turiai, kuriuos kiti krauna, niekais nueis, nes, kaip mūsų šventos knygos sakė, yra tai marnasčių marnas-somybė“.

to svarbaus pareiškimo likimas. Buvo susiduręs įspūdis, kad šis prašy-mas lyg ir nukeliavęs į popierdėžę, bet šiomis dienomis gaunamas pranešimas, kad jis perduotas Žmogaus Teisių Komisi-jai prie JT, kuriai vadovauja ponias Rooseveltienė. Taip pat ten paduotas ir Amerikos Lietuvių Moterų Sąjungos prašymas. Ši komisija jau turinti apie 1000 įvairių prašymų ir skundų iš įvai-rių tautų komitetų. Žmogaus Teisių Komisija savo darbą jau pradėjo, tačiau dar sunku pasakyti, koks spren-dimas bus padarytas lietuvių reikalais. Tačiau atrodo, kad artimoje ateityje tremtinių reikalai bus pajudinti ir turės būti surasta vienokia ar kitokia objektyvesnė išeitis.

Antras tarptautinis posukis lyg jaučiamas santykių pa-sąrėjime su kai kuriais buvusiais „sąjungininkais“. Tai pastebima bent amerikiečių spaudoje.

Taip pat gali būti įdomios kai kurios Amerikos gyvenimo smulkmenos, ypač tiems, kurie turi daugiau ar mažiau vilčių ten patekti ir įsikurti. Tem rašo-ma: Atvažiuau į šį kraštą kaip ir visi DP, be cento kišenėje, be švaresnio skarmalo. Šiandien jau esu įsikūręs, jei ne visai puikiai, tai bent padoriai ir turiu vilį, kad ateitis kasdien darys vis šviesesnę. Svarbiausiai, kad nereikia kęsti jokios baimės ar svetimųjų poli-tinių persekiojimų. Čia žmogus jautiesi visiškai laisvas. Tokiu piliečių laisvumu aš labai stebėjauisi atvažiuojant, ypatingai, kad buvau pripratęs prie varžomų įsta-tyimų Lietuvoje, Vokietijoje ir Pran-cūzijoje. Nors ir nebuvo jė nie nepake-liami, bet visur jie jautėsi.

Materialiai taip pat visai kitokios sąlygos. Pavyzdžiui, aš dabar uždirbu vidutinį savaitinį uždarbį — 55 dol. Iš jų maistui savaitėi reikia išleisti apie 12 dol., butui — 4 dol. Kainos įvairių reikmenų yra tokios: kostiumas nuo 20

čiai. Bet tie turtai gali būti panaudo-ti aukštesniame dalyku — padėti Lie-tuvos laisvei.

— Tautos negalima nužudyti, — to-liau kalbėjo garbingas svečias. — Jos pačios žina, kai nustoja noro gyventi. Lietuvių tauta, nors dabar būdama ir sunkiausiose sąlygose, siekia gyventi, ir gyventi laisvėje. Ir aš dar tikuošis galėsiąs atsižinti ant gimtosios žemės ir būti naudingas savo šaliai.

Antru atveju prabilęs, buvęs Lietu-vo prezidentas pabrėžė:

— Aš manau su ne vienu iš jūsų dar būti Lietuvoje. Linkiu ištermės, vienybės, linkiu tarpusavio amnestijos, susikaupimo energijos į vieną punktą — kokiū būdu atgauti Lietuvai nepriklaui-kybos sak, yra tai marnasčių marnas-somybė“.

iki 75 dol., batai nuo 4 iki 10 dol., skyblė nuo 2,5 iki 10 dol., kojinės nuo 30 cent. iki 1 dol., alaus vonka 20 cent., cigaretės 20 cent., degtinės kvorta (apie litrą) nuo 2,50 iki 6 dol., kino bilietas nuo 30 cent. iki 1 dol. Kiek brangesni yra baldai ir brangesnės — laikrodžiai, žiedai, auskarai ir kt. Ra-dijo aparatai nuo 17 iki kelių šimtų dolerių. Keliavimas taip pat, palyginti, labai pigus: autobusu apie 2 cent, vie-nai myliai (Mylia 1852 m.), traukiniu — 2,5 cent. Imant bilietą ir grįžti — didelės nuolaidos (tik 10% brangiau negu į vieną galą). Lėktuvais susi-siekimas tris kartus brangesnis negu traukiniais.

Kasdieninės apyvokos daiktai gana pigūs, jų yra pakankamai, be jokių pasąrėjimų. Iš maisto produktų normuo-jamas tik cukrus. Degtinė normuo-jama tik kai kuriose valstybėse.

Šių dienų gyvenimas laikomas pa-brangusiu ir daugumas dejuoja negalį pragyventi. Uždarbiai svyruoja savaitę tarp 30 ir 100 dolerių. Geriausiai už-dirba visoki technikos specialistai. Pa-prastas darbas laikas yra 40 valandų savaitėje. Virš 40 valandų mokamas 50% priedas.

Aš pats atvažiuojęs buvau susirūpinęs įsikūrimu, bet pradėjęs dirbti nė nepa-žiau, kaip viskas susitvarkė. Be to visoki patogumai labai palengvina žmonių gyvenimą, ypač virtuvėje turi-ma tokių patogumų, kurie Europoje atrodytų įmanomi tik sapne.

Antrasis operos spektaklis

Didelė mūsų tautinė lietuvių Trem-tinių Operos atidarymo šventė visus tautiečius traukė traukė į iškilmes, ne tikdai pasigrožėti ir pasidžiaugti šiuo didžiu atsiekimu ir laimėjimu, bet ir atlikti tautinę savo pareigą. Gaila, ly-tėčia mus ligi galo likimas persekioję, nepaprasta šių metų žiema, ypatingai įjurtusi premjeros metu, išardė susieki-mą — užsnigo ir užpustė kelius, ku-rie tapo tiesiog neišvažiuojami. Ir ne-žiūrint to, vis dėlto daugelis stovyklų atvyko į atidarymą, kaip, pav., Greve-nas tikdai iš antrojo karto, nes pirma-sis važiuojamas pasibaigė nemaloniuo įklimimu ir sniegą.

Antrasis spektaklis buvo užsakytas su kauptu, ir gaila, kad ne visi galėjo atvykti. Atsisakymo telegramos pavėla-vo. O bilietų pareikalavimas, ypač iš mūsų kaimynų pusės, buvo labai didė-lis, ir jis negalėjo būti patenkintas nei minimališkai, nes laukta pasidžiaugsių atvykti.

Vis dėlto teatras buvo beveik pilnas.

Proga uždirbti ir pasirodyti

Nuo pereinų metų rudens Braun-schweige, Kohlmarkt 2 / Kaffee Stern / atidaryta D. P. meninių dirbinių par-duotuvė. Joje parduotami D. P. tautų stovyklose pagaminti įvairūs dirbiniai. Netruksta čia įvairiausių albumų, dė-žucių, rėmelių, žvakidžių, lėlių, alie-jinių ir akvarelinių paveikslų ir kt. Visi gaminiai ne tik anglų ir norvegų karių išperkami, bet mieliai juos perka ir vokiečiai, olandai esantieji anglų kariuomenės tarnyboje. Taip pat pla-čiai domisi ir anglų karių esančios šeimos. Tokiu būdu parduotuvė ima komisan ir tiesiog perka įvairiausius D. P. meniškų gaminius. Dabar, nors ukrainiečiai ir estai nemažai paga-mina įvairiausių gaminių, bet dar daug jų ir trūksta. Parduotuvė su džiaugsmu sutiko žinias, kad Olden-burge, lietuvių stovykloje, p. Vyt. Ga-vėnas suorganizavo lietuviškų liaudies dirbinių dirbtuvę, o taip ir Neu-stadto lietuvių stovykloje gaminami įvairiausi gaminiai. Tenka priminti, kad pristatant parduotuvėn gaminius, yra gera proga uždirbti. Pavyzdžiui, už lėles galima gauti iki 300 RM už vieną, o už aliejinės tapybos pa-veikslius iki 3000 RM ir daugiau. Be to, ant kiekvieno gaminio ir kūrinio leidžiama uždėti stampos kieno ir kur gaminta. Todėl gera proga savo ga-minius ir pareklamuoti kituose kraš-tuose, nes jau ne retas atsitikimas, kad DP gaminiai iš parduotuvės yra nu-keliavę į tolimus kraštus.

Todėl norima lietuviams priminti, kad šia darbo sritimi verta susidomėti. Mielai laukiami lietuvių dailininkų pa-veiksiai, dekoratyvinės lėlės, tautinės juostos, kaklaryšiai, ir kt. Vyrų nagi-nos rankos gali pagaminti įvairiausių medžio dirbinių, kaip, pavyzdžiui, portisgarų, tabakinių, rėmelių, pyplių, lėkščių, žvakidžių ir t. t. Žinoma su medžiaga šiandien nelengva, bet moka-mos geros kainos, todėl darbas visu-met apsimokės. Be to, parduotuvė su-tinka nuolat teikiantiems gaminius pa-dėti visais medžiagų gavimo reikalais. Taip pat sudarytos sąlygos įrankiams gauti. Pageidaujama, kad ką nors ga-lintieji pagaminti, tvirtųsi darbo.

— j —

JAV MİRĖ TEISININKAS J. GRIGAITIS

TIS

Sausio 9 d. Dorothy, N. J., mirė ne-priklausomos Lietuvos teisėjas Juozas Grigaitis, sulaukęs 66 metų amžiaus. Į Jungtines Valstybes jis nuvyko pernai vasarą su šeima. Jo žmona yra garsi dainininkė, operos solistė ir Konservatorijos profesorė V. Grigaitienė, nuo pat pirmų laisvės dienų dalyvavusi Lie-tuvos operoje. Teisėjas J. Grigaitis mirė generalinio konsulo J. Budrio ūkyje. V. Grigaitienė yra konsulo se-su.

Velionis, baigęs juridinį fakultetą Petrapilyje, karo metu tarnavo kariuo-menėje ir užėmė aukštą vietą. Vitebs-ko lietuviai jį buvo išrinkę atstovu į Lietuvos Seimą Petrapilyje. Grįžęs į Lietuvą, jis dirbo karinėje intendan-tųroje bei kariuomenės teisme ir iš kari-nės tarnybos pasitraukė generolo laips-niu. Tada J. Grigaitis buvo paskirtas į apygardos teismą ir vėliau į tribuno-lą, kur buvo civilinio skyriaus pirmi-ninkas. J. Grigaitis yra dėstęs aukš-tuosiuose karininkų kursuose ir teisi-niais klausimais rašydavo „Mūsų Žiny-ne“.

Nuvykęs į Ameriką, J. Grigaitis pir-mininkavo BALF skyriui Dorothy, N. J. Bet neilgai laukus jį paguldė li-ga, iš kurios jis ir neatsikėlė.

— DPD, Viena. Vienoje, dalyvau-jant vyriausybės pirmininkui, parla-mento nariams ir sovietų bei sąjungi-ninkų komendantūros atstovams, buvo atidaryta 4 sovietų dailininkų: Alek-sandro Gerasimovo, Sergejaus Gerasi-movo, Aleksandro Bnieka ir Arhadi-jaus Platovo darbų paroda.

PRANESIMAI

ADRESAI AMERIKOJE

Pakartotinai skelbiame gauti ir iki šiol dar neatsiimti iš Baltų Centrinės Tarybos iš Amerikos Konsulo p. J. Budrio giminių adresai Amerikoje šiems asmenims:

Burba Zigmas, Bartkevičius Justinas, Buzius Vincas, Bikeris Ursula, Bart-kus Ignas, Bartala Motiejus, Bukausas Jonas, Dobrovolskis Mykolas, Dėdėlė Petras, Elsterienė-Silerytė Ona, Grebli-auskas Bronius, Gutauskas Vytautas, Hofmanienė Marijona, Jonikas Petras, Jančauskas Pranas, Jakimavičius An-tanas, Januškevičienė Elena, Kašuba Vytautas, Kristopaitis Kazimieras, Ku-koraitis Vladas, Kalvelienė Elžbieta, nims: Čelkonas Gasparas, Dimavičius

Lindenau Marta, Masonis Antanas, Naruškevičiai Bernardas ir Petras, Micekvičius Placidas, Nikštaitienė-Sėdaitė Ida, Norkus — Norkeiliūnas Kęstutis, Petrašunas Vladas, Petraitytė Elena, Plienaitienė Ona, Petrušis Jonas, Požėla Aleksandras, Siaurusaitis Sta-sys, Skinderis Vacys, Šimkevičius Julius, Sinkevičius Vacys, Sederavičius Vytautas, Šnips Vincas, Tamašauskaitė Elz-bieta, Venckaitė Ona, Venskis Stasys, Zostautas Vaclovas, Zieniūtė Marė, Genys-Genevičius Bronius.

DOKUMENTAI

Gauti Affidavit of support šiems asmenims: Adolf Mikschies ir Viktoras Jakubauskas. Affidavits atsiimti asme-niškai arba per įgaliotą asmenį.

LAISKAI

Gauti iš užsienio laiški žiems asme-

Adolfas, Glavinskis R., Jankauskas An-tanas, Klovas Vyt., Kasparas St., Mili-auskaitė Albina, Šliažas Juozas, Tiji-naitienė Jadvyga, Vičiūš Jonas, Mar-garita I. Traeger Fryderup, Krūčas J., Višniauskaitė Aldona, Nemunis Juozas, Zemaity Gediminas, Šlaskis /Šlansis? / Ant, Metkova? Liudmila, Jusevičius Gracijonas, Zakas Jonas.

Naujai gauti iš Amerikos Konsulo p. J. Budrio giminių adresai Amerikoje šiems asmenims:

Medzikevičius Pranas, Vilutis Stasys, Liorenas Jurgis, Liškauskienė-Bačins-kaitė Petronėlė, Enzelis Augustas, Ge-lažnickas Vilius, Lukauskas Marija, Pe-traitytė Elena, Mamonovienė-Riestatytė Marija, Gincienė-Kačiūkaitė Elzbieta, BartkusJonas, Grimalytė Adolfina, Ma-siulis Algirdas, Kunca Jonas, Matiekai-tis Antanas, Matiekaitis Albina, Mi-

liauskas Antanas, Lingė Jonas ir Sidara-vičius Albina.

PAIESKOJIMAI

L. Gerulaitis, gyv. /21a/ Greven b. Münster, Nordwalderstr. 3, Studenten-heim, prašo atsiliepti Zdanavičių Mečij, gim. 1925 m. Žiezmaruose.

Gilius Juozas, sūnuo Juozo, gimęs 1899 m. liepos mėn. 16 d., gyv. Fuldos m. Mainstr. 6 Nr. ieško savo dingusios žmonos Sofijos Gilienės-Usovaitės, gim. 1910 m. balandžio mėn. 24 d. ir vaikų: Juozo, gim. 1926 m. ir Angelės gim. 1930 m.

11. Diskevičius Domininkas, gyv. 112 White St., Westfield Mass., U.S.A., ieško brolio Antano ir Simanavičių iš Balbieriskio, Marijampolės apskr. — 12. Luckaitienė Ema, gyv. (24) Behm-husen, Post Eddelak, Kr. Süderdith-

marschen, Holstein, ieško vyro Luckai-čio Emilio, gim